

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

”Det är ju ett gemensamt projekt”

- **En kvalitativ studie om jämställdhet ur ett landsbygdsperspektiv**

Av: Torun Ström & Sara Svensson

Kandidatuppsats SOPA 63

VT 2015

Antal ord: 15321

Handledare: Anett Schenk

Abstract

Author: Torun Ström & Sara Svensson

Title: “Det är ju ett gemensamt projekt” – En kvalitativ studie om jämställdhet ur ett landsbygdsperspektiv.

Translated title: “After all it's a mutual commitment” – A qualitative study of gender equality from a rural perspective.

Supervisor: Anett Schenk

Assessor: Kristina Göransson

The aim of this study was to examine how women living in rural areas perceive gender equality and how it manifests itself in their lifestyles and relationships. By interviewing six women from different rural regions we have illustrated the opportunities and limitations they experience while trying to achieve gender equality in their everyday lives. The women in the study are in ages ranging from 24 to 84 years old. By analysing the empirical material intersectionally using the categories gender, region and generation/age we have been able to identify three main themes that are significant for how the women experience opportunities and limitations regarding gender equality. The first theme deals with the women's perceptions of gender and gender roles and how those perceptions affect their relationships. The second theme treats the organisation of their lives regarding occupation, family and leisure activities from a perspective of gender equality. Finally, the third theme concerns the women's experiences of power and influence when it comes to involvement in politics and associations. In our study we found that the women have different views on gender equality, which can be associated with generation and age, although they share similar experiences of how their aspirations of achieving gender equality often have to be compromised with for practical and economical reasons regarding family and professional life. Another similarity was how the women experience local access to welfare and public service to be an important factor for equality in present or previous family life in rural areas.

Nyckelord: jämställdhet, kvinnor, region, landsbygd, generation.

Key words: gender equality, women, region, rural area, generation.

Förord

Vi vill tacka Anett Schenk för en god handledning under uppsatsarbetet: Tack för uppmuntran, kloka ord och för att du lyckades urskilja det väsentliga i våra omfattande samtal. Vi vill även rikta ett varmt tack till de intervjupersoner som ställt upp och bjudit in oss i sina hem och delat med sig av sina liv, utan vars generositet vår studie inte hade varit möjligt att genomföra. Ett särskilt tack även till Kristina, som frikostigt delat med sig med allt från mat och husrum till fina historier och skjutshjälp till avlägsna platser. Likaså tack till Christina, som gladeligen tog en extra åktur för vår skull.

Torun & Sara

Färdandes genom gyllene rapsfält, maj 2015

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	2
1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar.....	7
2. Kunskapsläget	8
3. Teori	11
3.1 Intersektionell analys.....	11
3.2 Kön som kategori.....	11
3.3 Region som kategori	12
3.4 Generation/ålder som kategori.....	12
4. Metod	13
4.1 Metodval och metodologiska överväganden	13
4.2 Metodens förtjänster och begränsningar.....	14
4.3 Urval.....	15
4.4 Konstruktion av intervjuguide och datainsamling.....	15
4.5 Kodning och analys av data	17
4.6 Metodens tillförlitlighet	17
4.7 Etiska överväganden.....	19
4.8 Arbetsfördelning	20
5. Resultat och analys	20
5.1 Studiens intervjupersoner	20
5.2 Den egna upplevelsen av jämställdhet	21
5.3 Vad ska en kvinna sysselsätta sig med i ett jämställt Sverige?.....	28
5.4 Platsens betydelse för levnadsvillkoren.....	35
6. Avslutande diskussion	40
7. Referenslista	45
8. Bilagor	48
8.1 Bilaga 1: Intervjuguide.....	48
8.2 Bilaga 2: Intervjuansons	52

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Det talas alltmer om landsbygden i sammanhang där en klyfta mellan stad och landsbygd uppmärksammas. Denna klyfta beskrivs vara till landsbygdens nackdel och det skrivs kontinuerligt debattartiklar i ämnet, precis som det under våren har sänts flera uppmärksammade tv-program på SVT där landsbygdens röster och landsbygdsrelaterade problem lyfts fram (t.ex. *Delat land med Niklas Källner* 2015; *Kobra* 2015; *Uppdrag granskning* 2015). Ofta framställs staden som mer modern, hållbar och utvecklad, men kritiska röster menar att detta är på bekostnad av landsbygdens överlevnad och utveckling. Det talas om en urban norm, stigmatiserande föreställningar om landsbygden och social orättvisa, där människor som bor i mer glesbebyggda områden har sämre tillgång till sådant som digital infrastruktur, service och välfärdstjänster (SOU 2014: 6; Stenbacka 2014). Det är relevant att reflektera kring den spänning som finns mellan stad och landsbygd av flera skäl, inte minst då sociala problem ofta förklaras ur ett urbant perspektiv, med staden som norm. Att skapa förståelse för hur socialt arbete tar sig uttryck och kan förstås i olika kontexter är väsentligt för att kunna möta människor med skilda förutsättningar och livsvillkor. Hur uppfattar en person boende på landsbygden sin tillgång till välfärdens sociala skyddsnät, när förutsättningarna utgörs av en urban norm? Och hur går ekvationen ihop med förskolehämtningar och besök på arbetsförmedlingen som kanske ligger fyra mil bort? Enligt Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) kapitel 3 1 § hör det till socialnämndens uppgifter att ”göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen” samt att ”[...] främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden”. Ett sätt att göra sig förtrogen med levnadsförhållandena är att uppmärksamma och förhålla sig till de skilda förutsättningar som den geografiska bostadsorten bjuder.

Att staden och dess befolkning uppfattas som mer modern än landsbygden med tillhörande befolkning tar sig även uttryck i att stadsmänniskor betraktas som mer medvetna och jämställda. Den urbana mannen framställs som jämställd och modern i kontrast till mannen från landsbygden som i media oftare framställs som bakåtsträvande.

Likaså framställs stadskvinnan som självständig och ambitiös medan kvinnan från landsbygden beskrivs som familjeorienterad och ointresserad av utbildning och karriär (Stenbacka 2008, s. 124). Sådana stereotypa föreställningar och beskrivningar leder inte bara till skillnader i social status, utan gör även människor till vinnare och förlorare baserat på geografi. Både på strukturell nivå och individnivå finns det en mängd konsekvenser för kvinnor och män som följd av ojämställdhet och när man studerar jämställdhet i olika kontexter är det viktigt att inte bara utgå från rådande normer och värderingar, utan också att beakta vad olika geografiska platser ger för livsvillkor och förutsättningar att leva jämställt (Stenbacka 2008, s. 131). Det är exempelvis relevant att fundera över hur människor på landsbygden påverkas av att problemformuleringar och interventioner ofta utgår från en stadsnorm, liksom om socialarbetare tar hänsyn till landsbygdskontexten i mötet med klienter och brukare på landsbygden.

Sveriges regering har idag uppställda jämställdhetsmål som är formulerade på följande sätt:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemanarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

(Socialdepartementet 2015)

Dessa mål visar att jämställdhetsfrågor i högsta grad är något som tangerar det sociala arbetet och därför bör beaktas som en viktig del av det sociala arbetets praktik och forskningsområde. Utöver de nationella jämställdhetsmålen kan jämställdhetsfrågor även kopplas till grundläggande mänskliga och demokratiska rättigheter, vilka har stor betydelse för möjlighet till självbestämmande. Detta är likaledes något som är fastslaget i Socialtjänstlagens (SFS 2001:453) portalparagraf:

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

1. ekonomiska och sociala trygghet
2. jämlikhet i levnadsvillkor
3. aktiva deltagande i samhällslivet.

Statistik rörande jämställdhet presenteras ofta i förhållande till hela landet, men kan också presenteras i förhållande till geografisk kontext. När det exempelvis gäller statistik om föräldrapenningsuttag visar en socialförsäkringsrapport från Försäkringskassan (2013, s. 19) att det är större sannolikhet för ett jämställt uttag om föräldrarna bor i en storstad med tillhörande förorter eller en större stad med tillhörande förorter, än om föräldrarna bor i glesbygd. Vad beror det på? Förutsättningarna för individen att påverka och förändra sin livssituation varierar utifrån individens fysiska och psykiska förmåga, men även beroende på vilka omständigheter individen befinner sig i. Socialarbetare bör ha förmågan att se individen i en större kontext, där normer, strukturer och maktordningar tillsammans kan påverka vilka förutsättningar personen har.

I vår studie vill vi belysa och få en bild av hur jämställdhet görs, förstås och upplevs utifrån ett kvinnligt perspektiv i en landsbygdskontext. Vi ser inte bara ett maktförhållande mellan kvinnor och män, utan även mellan stad och landsbygd, där de skilda förutsättningarna gällande tillgången på samhällsresurser och möjlighet till samhällsinflytande gör att livsvillkoren och möjligheten till jämställdhet skiljer sig åt. Med avstamp i de nationella målen för jämställdhet vill vi få en förståelse för hur kvinnor som lever på landsbygden förhåller sig till, upplever och gör jämställdhet i sina dagliga liv, men även hur de beskriver möjligheter och begränsningar i den egna livssituationen gällande självständighet, makt och inflytande.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att utifrån ett intersektionellt perspektiv undersöka vad kvinnor bosatta på landsbygden har för syn på jämställdhet och hur detta tar sig uttryck i deras relationer och livsföring.

1.3 Frågeställningar

- Hur beskriver kvinnor på landsbygden sin syn på jämställdhet?
- Hur beskriver kvinnor på landsbygden sina relationer och sin livsföring ur ett jämställdhetsperspektiv?
- Vad finns det för erfarenheter och upplevelser av möjligheter och begränsningar när det kommer till att leva jämställt på landsbygden?

2. Kunskapsläget

I sökandet efter tidigare kunskapsproduktion har vi som sökord använt oss av de nyckelord som presenteras i abstractet: jämställdhet, kvinnor, region, landsbygd och generation. Den forskning vi har hittat i ämnet rörde sig främst i fältet kulturgeografi och etnologi. Till undantaget hör Marie-Louise Snellman (2010) som disputerade på institutionen för socialt arbete vid Umeå Universitet, vems avhandling vi har haft mycket användning av i vårt uppsatsarbete. Databasen LUBsearch har använts som främsta sökmotor, men även referenslistor till relevanta texter har varit behjälpliga i sökandet efter litteratur.

Antologin *Ska hela Sverige leva?* i redaktion av Birgitta Johansson (2008) var för oss en stor hjälp i hur vi skulle navigera oss i den forskning som har berört svensk landsbygd och dess befolkning. Då vi har intresserat oss för de levnadsvillkor, förutsättningar och möjligheter som präglar invånarna på svensk landsbygd var framförallt Susanne Stenbackas (2008) kapitel *Vardagsliv och jämställdhet - landsbygd i förändring* intressant i sammanhanget. I det beskriver hon levnadsvillkor och jämställdhet samt hur normer och stigmatisering formar gängse uppfattning om svensk landsbygd och i förlängningen även de invånare som bor där.

Män och jämställdhet (SOU 2014:6) syftade till att undersöka hur mäns levnadsvillkor och livssituation har förändrats de senaste åren samt hur det kan relateras till jämställdhet och/eller brist på jämställdhet. I kapitlet *Mäns skilda villkor* (s. 71- 114) använder sig Andreas Bergström av en intersektionell analys för att belysa mäns villkor i ett föränderligt Sverige. Bergström beskriver hur mansrollen har blivit alltmer komplex och

att mannen som enbart en kategori överordnad kvinnan behöver problematiseras och sättas i ett större sammanhang. Genom att använda sig av en intersektionell analys beskriver Bergström hur mäns villkor skiljer sig åt beroende på klass, etnicitet, ålder och sexualitet, men han pekar även på hur geografisk plats, i form av vilken region en person kommer från, påverkar föreställningar och skapar ojämlikhet mellan individer. Bergström väljer dessutom att använda sig av begreppet urbanitet för att visa på hur den urbana normen och föreställningar om denna påverkar hur vissa grupper premieras framför andra. I relation till vår studie är rapporten, trots att den handlar om specifikt män, till stor nytta och inspiration för att hitta verktyg som kan synliggöra hur just region kan påverka individers livschanser och förutsättningar. Till grund för Bergströms kapitel ligger Susanne Stenbackas (2014) underlagsrapport *Män utanför städerna – om konstruktionen av rurala maskuliniteter och identiteter under förändring*, som inte enbart åskådliggör mäns specifika situation, utan även hur levnadsvillkor för både män och kvinnor kan se ut utanför våra större svenska städer. Stenbacka problematiserar de föreställningar som påverkar svensk landsbygd negativt och till viss del även kan bidra till en stigmatisering av dem som bor där. En annan infallsvinkel av Stenbackas rapport är hur svensk landsbygd ofta skildras som stereotyp maskulin. En sådan aspekt kan vara hur näringslivet på landsbygden ofta sätts i en manlig kontext, med betoning på att skogsbruk, lantbruk och gruvnäring underförstått är manliga domäner. Trots detta har kvinnor i alla tider varit högst delaktiga i jordbruket, rört sig i skog och mark och numer även arbetar inom gruvnäringen. Likväl arbetar män boende på landsbygden även inom kvinnodominerade yrken som sjukvård, socialtjänst och skola. Stenbacka och Bergström betonar att den ensidiga framställningen av landsbygden som politiker och media reproducerar riskerar att stigmatisera de som väljer att bo och leva sitt liv på svensk landsbygd med allt vad det innebär. Både Stenbacka och Bergström lyfter det viktiga i att beskriva mångfalden på landsbygden, att beskriva levnadsvillor och förutsättningar utanför de antaganden som finns.

Ann-Kristin Juntti - Henriksson (2008) har i artikeln *Strong Aware, and unequal: Women's Lives in Tornedalen (Northernmost Borderland of Sweden)* intresserat sig för vad kvinnor boende i Tornedalen har för syn på sina relationer, jämställdhet och den kvinnliga identiteten. Tornedalen är ett område i nordöstra Sverige och nordvästra Finland där landskapet präglas av skog, stora obefolkade områden och den kultur som anses unik för Tornedalen i och med sin tvåspråkighet och det lokala minoritetsspråket

meänkieli (Svanberg 2015). Juntti -Henriksson beskriver hur kvinnorna i studien visar på tvetydighet i hur de förhåller sig till sin identitet som kvinna. Trots att de beskriver sig som starka, självständiga och jämställda visar Juntti-Henriksson på hur kvinnorna söker en idealpartner som kan axla rollen som den biologiska familjens överhuvud. I ett sammanhang där kvinnorna beskriver sina relationer är just jämställdhet något som de framhåller som viktigt och eftersträvansvärt samtidigt som deras idealpartner beskrivs som någon med stereotypa manliga egenskaper. Kvinnorna i studien beskriver också hur deras identitet präglas av kulturen och landskapet de lever i, och hur de måste vara starka för att överleva i en, vad de beskriver som, maskulint dominerad omgivning. De kvinnor som Juntti-Henriksson har intervjuat menar att orsaken till ojämställdhet, både i relationerna och i samhället, beror på uppfostran och tradition snarare än deras egna värderingar och val.

Anna-Karin Berglund, Susanne Johansson och Irene Molina (2005) har studerat hur frågor kring kön och arbete kan relateras till den nordiska välfärden. De har i *Med periferien i centrum - en studie av lokal velferd, arbetsmarknad og kjønnsrelasjoner i den nordiske periferien* belyst hur självuppfattning, könsroller och syn på arbete formas i en landsbygdscontext. Studien fördjupar sig i hur kvinnor förhåller sig, påverkas av och gör jämställdhet utifrån den välfärdsmodell som präglar de nordiska länderna. Studien belyser också den tröghet som finns i hur makt fördelas mellan män och kvinnor, trots de nordiska ländernas välfärdsideal.

Malin Rönnbloms (2002) avhandling *Ett eget rum? Kvinnors organisering möter etablerad politik* illustrerar hur kvinnors handlingsutrymme och maktrelationer påverkas av rådande föreställningar om kön och jämställdhet bland politiker i de aktuella kommunerna. Rönnblom belyser även hur kvinnornas egen uppfattning om makt, jämställdhet och könsroller påverkar hur de ser på möjligheten att påverka politiken. Studien genomfördes i tre svenska kommuner och visade på hur den kommunala politiken i mångt och mycket kan vara en stängd arena för kvinnor, då politiken ofta relateras till mäns villkor och intressen. Rönnbloms studie visar på likheter med Juntti - Henriksson, då kvinnorna i båda studierna definierade sig som starka och att just styrkan var en förutsättning för att kunna leva i sin region. Styrkan beskrevs även som en förutsättning för att kunna påverka genom politik eller samhällsengagemang. För vår studie har Rönnbloms avhandling haft betydelse då den kommunala politiken var något som påtalades som något trögrörligt och svårpåverkat.

Eva Magnusson (1998) tar i sin avhandling *Vardagens innebörder under förhandling – om arbete, familj och produktion av kvinnlighet* ett grepp kring hur kvinnor förhåller sig till och reproducerar könsroller i sitt vardagsliv med koppling till familj och arbete. Studien belyste hur kvinnor i sin dagliga livsföring förhandlar och upplever strävan efter jämställdhet.

3. Teori

3.1 Intersektionell analys

I analysen av vårt material utgår vi från ett intersektionellt perspektiv. Intersektionalitet som analysform strävar efter att synliggöra strukturer som på olika sätt skapar maktordningar i samhället, genom att se hur olika kategorier påverkar och förhåller sig till varandra (Mattson 2010, s. 17). I relation till vårt syfte och vår empiri vill vi titta närmare på kategorierna *kön*, *region* och *generation/ålder*, för att åskådliggöra på vilket sätt kategorierna samspelar och skapar olika förutsättningar för kvinnor på landsbygden att leva jämställt. Intersektionalitet kan användas för att ge en mer komplex förståelse för individens möjligheter samt för att göra teoretiska kopplingar till perspektiv som behandlar makt och ojämlikhet (de los Reyes & Mulinari 2005, s. 15f.). En intersektionell analys gör det möjligt att se hur de kvinnor vi har intervjuat påverkas, förhåller sig till och upplever jämställdhet med utgångspunkt i att varje individs situation är unik och formas utifrån de förutsättningar och möjligheter som personen bär med sig.

3.2 Kön som kategori

Kön som kategori kan ses och tolkas utifrån flera synsätt. I vår studie lyfter vi fram kön som kategori i en intersektionell analys, för att uppmärksamma den existerande könsmaktsordningen där kvinnor är underordnade män, vilken ligger till grund för strävan efter jämställdhet (Mattsson 2010 s, 46). Maktordningen mellan kvinnor och män berörs såväl på strukturell nivå som på individnivå och kan kopplas till inflytande och ekonomisk jämställdhet som påverkar individens förutsättningar både i yrkeslivet samt i hur familjelivet planeras.

Kön som kategori kan även kopplas till normer och föreställningar om kön, könsroller och den generella synen på jämställdhet, både i samhället och i relationer. Vi väljer att se kön som något som konstrueras i samspel med andra, snarare än som något givet och förutbestämt. Utifrån de könade normer och föreställningar som finns i samhället skapas konstruktionen av kön (Butler 1999 s. 214; Mattsson 2010, s. 45). Ur ett jämställdhetsperspektiv, i en kontext av det svenska välfärdssystemet, är det även relevant att se hur konstruktionen och uppfattningen om könsroller skapas när människor lever tillsammans i ett kärleksförhållande, med eller utan barn. En sådan konstruktion kan även handla om hur en god och ”riktig” relation ser ut i dagens Sverige, till en bakgrund av en uppfattning av Sverige som ett föregångsland inom jämställdhet (Magnusson 2006, s. 13f.). Det finns idag en relativt stark föreställning om den moderna kvinnan som frigjord och jämställd, gärna sammanboende med en lika frigjord och jämställd man. Hur vi ser och upplever jämställdhet skiljer sig naturligtvis åt, men en gemensam faktor är det rådande kärnfamiljsidealet som i grunden utgår från en heteronormativ familjebildning, med lönearbete och fritid som tydliga faktorer i hur jämställdhet diskuteras.

3.3 Region som kategori

Vi väljer att inkludera kategorin *region* i analysen, med syftet att synliggöra vilken betydelse bostadsorten har för hur kvinnor boende på landsbygden uppfattar jämställdhet och hur den geografiska platsen påverkar möjligheten att kunna leva jämställt. Bergström beskriver regionens betydelse i en intersektionell analys i SOU 2014:6, där platsens betydelse för jämställdhet och synen på kön och könsroller lyfts fram. Vår ambition är att använda oss av region som intersektionell kategori på ett likande sätt. Platsen där människor bor utgörs både av olika fysiska miljöer och olika sociala sammanhang, vilket på olika sätt bidrar till maktförhållanden (Lindkvist Scholten 2003, s. 66).

3.4 Generation/ålder som kategori

Det finns en allmänt vedertagen uppfattning om att jämställdhetsarbetet har gått framåt, både inom arbetslivet och i familjelivet, vilket inte minst går att se i statistiken (t.ex. SCB 2014). Genom att använda oss av *generation/ålder* som kategori i vår analys vill vi lyfta fram hur generationstillhörighet och ålder påverkar och har påverkat kvinnors

förutsättningar att leva jämställt. Då kön är tätt förbundet med ett historiskt, kulturellt och socialt sammanhang och är i ständig förändring är det relevant att just använda sig av generation/ålder för att synliggöra hur strukturer har påverkat individens uppfattning över tid (Snellman 2009, s. 19) På ett strukturellt plan har lagstiftning, politiska beslut och nya reformer påverkat den enskilda samhällsmedborgarens möjligheter och förutsättningar att leva jämställt. Generation och ålder kan även ses som en konstruktion där föreställningar och uppfattningar om olika generationer och åldrar bidrar till att vidmakthålla strukturer som påverkar individens förutsättningar (de los Reyes & Mulinari 2005 s, 18).

4. Metod

4.1 Metodval och metodologiska överväganden

Den kvalitativa forskningen intresserar sig för hur individen uppfattar och tolkar sin sociala verklighet, som ses som föränderlig och konstruerad (Bryman 2011, s. 41).

Kvalitativ metod lägger vikt vid att tolkningen av värderingar och beteenden måste göras i ljuset av en kontextuell förståelse och ett sammanhang (ibid., s. 364). Med anledning av detta ansåg vi att en kvalitativ metod var det som passade bäst för att vi skulle kunna undersöka vilken syn kvinnor har på jämställdhetsfrågor och hur det avspeglas i relationer och livsföring i en landsbygdscontext. Vi valde att genomföra sex semistrukturerade intervjuer, där vi använt oss av en intervjuguide med förutbestämda teman och frågor som behandlats (ibid., s. 415). Den kvalitativa och semistrukturerade intervjuens karaktär lämnar stor frihet och möjligheter för intervjupersonen att ge personliga och uttömmande svar, men även för intervjuaren att kunna ställa viktiga följdfrågor. Frågorna behöver inte ställas i samma ordning som de är skrivna i guiden och intervjupersonen ges stort utrymme att kunna besvara frågorna utan att behöva förhålla sig till givna svarsalternativ (ibid., s. 415). Då vi ämnade undersöka kvinnors uppfattningar, upplevelser och erfarenheter av jämställdhet i en landsbygdscontext, är den kvalitativa metoden den mest användbara för att intervjupersonernas berättelser och resonemang ska få utrymme och möjlighet att komma fram.

Innan genomförandet av intervjuerna hade vi för avsikt att genomföra en pilotintervju, för att på så sätt kunna pröva vår intervjuguides utformning och göra eventuella korrigeringar

(Bryman 2011, s. 258). Pilotintervjun genomfördes dock inte, då det inte fanns något tidsutrymme för detta efter att den första intervjun hade bokats.

4.2 Metodens förtjänster och begränsningar

En fördel med den semistrukturerade intervjun är att den gjort det möjligt att studera frågeställningar som rör intervjupersonernas åsikter eller livssyn på ett mer djupgående och detaljerat sätt (Bryman 2011, s. 441). En annan av metodens förtjänster i relation till studiens syfte är att den anses bidra till att kvinnors egna berättelser tillåts ta utrymme. I feministisk forskning förespråkas ofta vikten av hänsynstagande för intervjupersonens synsätt och av att intervjusituationen upplevs som tillitsfull och respektfull, med möjlighet för intervjupersonen att själv ställa frågor och utveckla sina svar (Bryman 2011, s. 438). En nackdel med metoden är dock att efterarbetet med transkribering av intervjuerna samt kodning är mycket tidskrävande, vilket varit viktigt att beakta vid planeringen av arbetsprocessen (ibid., s. 429). En övergripande kritik av kvalitativ forskning handlar i sin tur om att den är alltför subjektiv och beroende av forskarens egna åsikter och uppfattningar (ibid., s. 368). Detta är något vi har tagit i beaktande gällande utformningen av intervjuguiden, kodning av det transkriberade materialet samt i analysförfarandet. Genom att föra en kontinuerlig diskussion med varandra och andra kring uppsatsämnet har vi försökt vända och vrida på perspektiven. Vi har även diskuterat vad vår förståelse, utifrån att vi båda har erfarenhet av att bo både på landsbygd och i stadsmiljö, har för betydelse för ämnet och vad vi väljer att lyfta fram och problematisera. Till exempel har vi försökt vara noga med att inte låta våra egna föreställningar om stad och landsbygd vara framträdande i intervjuerna, utan har låtit intervjupersonerna själva ge sin syn på saken utan att de riskerat att färgas av våra föreställningar. Likaså har vi reflekterat över det faktum att våra erfarenheter av landsbygdsliv är kopplat specifika platser och sammanhang, och att våra intervjupersoners upplevelser kan se helt annorlunda ut, då begreppet landsbygd innefattar många olika landsbygdskontexter och en heterogen befolkningsgrupp. Annan kritik handlar om att kvalitativ forskning är svår att replikera och generalisera, vilket diskuteras mer ingående i ett senare avsnitt om metodens tillförlitlighet.

4.3 Urval

Då vi var intresserade av att undersöka en specifik grupp har vi använt oss av ett målstyrt urval. Bryman (2011, s. 434) beskriver att målstyrt urval ofta rekommenderas i kvalitativ forskning, då urvalet syftar till att överensstämma med de forskningsfrågor studien söker svar på. När vi sökte intervjupersoner sökte vi således efter personer som var relevanta för vår problemformulering och våra frågeställningar, varpå undersökningspopulationen består av kvinnor bosatta på landsbygden. Att vi valde att begränsa urvalet till endast kvinnor beror främst på studiens storlek och att antalet intervjuer inte skulle räcka för att kunna göra en jämförelse mellan könen. Vi valde därför att fokusera på kvinnor, eftersom kvinnor tillhör det kön som oftare ses som missgynnat och underställt. Då vi gärna såg en spridning av åldrar, för att på så vis kunna nå ett bredare perspektiv och inkludera alla kvinnor i myndig ålder, eftersökte vi intervjupersoner från 18 år och uppåt.

Undersökningspopulationen består av kvinnor från olika kommuner och regioner, men som av ekonomiska och tidsmässiga skäl är koncentrerade till landskap hemmahörande i södra Sverige. När det gäller landsbygd finns det i Sverige inte någon allmänt vedertagen definition av vad som är landsbygd. Det är möjligt att tala om olika typer av landsbygd och ofta definieras landsbygden utifrån den fysiska miljön och/eller tillgänglighet och gleshet. Valet av landsbygdsdefinition styrs i regel av syftet i den kontext där landsbygdsdefinitionen används (Gustafsson 2012). I vår studie definierar vi landsbygd med hjälp av Glesbygdsverkets definition av "tätortsnära landsbygder", vilket betyder att landsbygd räknas som områden som har 5 till 45 minuters bilresa till en tätort med fler än 3000 invånare (Glesbygdsverket 2007).

4.4 Konstruktion av intervjuguide och datainsamling

Även om en semistrukturerad intervju ska vara flexibel och bjuda på frihet och variation, är det viktigt att även visa på ett visst mått av struktur med förvalda teman och förkonstruerade frågor som är relevanta för studiens frågeställningar (Bryman 2011, s. 419). I intervjuguiden (bilaga 1) valde vi att lyfta fram följande teman: *livssituation*, *boende*, *relationer* och *sysselsättning*. Frågorna konstruerades så att öppna och generella frågor varvades med mer specifika frågor. Frågorna har också konstruerats på så sätt att intervjupersonerna i stor utsträckning själva kunnat bestämma på vilket sätt och i vilken utsträckning personliga berättelser och exempel ska kopplas till generella uppfattningar

och upplevelser. Vi ansåg också att det var viktigt att intervjuguiden skulle passa för personer i olika åldrar och livssituationer.

I arbetet med att finna intervjupersoner har vi använt oss av olika strategier för att nå fram till personer som stämmer in på vår urvalsgrupp. Inledningsvis konstruerade vi en intervjuannons (bilaga 2) som vi sedan satte upp på anslagstavlor i anslutning till lokala samlingspunkter, såsom exempelvis livsmedelsaffärer. Därefter tog vi hjälp av privata kontakter och bad olika bekanta att göra efterfrågningar i sin omgivning. Slutligen använde vi oss av sociala medier på internet för att eftersöka intervjupersoner, vilket ytterligare möjliggjorde för oss att nå ut till personer utan anknytning till vår egen bekantskapskrets och som var bosatta på platser som vi annars sannolikt inte skulle ha nått ut till. Sammanfattningsvis fick vi kontakt med tre av intervjupersonerna via bekanta och med övriga tre intervjupersoner via sociala medier. Detta är även något som kan vara värt att uppmärksamma eftersom de kontakter som togs via sociala medier har sin grund i att intervjupersonerna själva tog kontakt snarare än kontaktades, utifrån ett uttalat intresse för ämnet i vår studie

Under intervjuerna gjorde vi ljudupptagningar för att i efterhand kunna göra en detaljerad analys samt fånga intervjupersonens berättelse med dennes egna ord (Bryman 2011, s. 420). Intervjuerna har i störta möjliga mån genomförts i miljöer i avskildhet och utan störningar, dels för att garantera intervjupersonernas anonymitet, och dels för att undvika buller och störningar som kan påverka ljudupptagningen negativt (ibid., s. 421). Trots detta utsattes en av intervjuerna för mindre störningar, då en familjemedlem till intervjupersonen befann sig i angränsande rum och ibland började tala med intervjupersonen. Intervjupersonerna tilläts vara med och bestämma intervjuplats och i fem av sex fall har intervjuerna genomförts i intervjupersonernas egna hem, vilket förmodligen haft inverkan på intervjuens atmosfär. I det resterande fallet genomfördes intervjun i ett bokat grupprum på ett bibliotek. Intervjuerna förväntades i förväg ta cirka 30-60 minuter, men ett par intervjuer blev även längre än så. En nackdel med det var att transkriberingen tog längre tid än planerat, men längden på intervjuerna kan även ha påverkat omfånget på vårt material positivt.

4.5 Kodning och analys av data

Bryman (2011, s. 429) påpekar att transkriberingen av intervjuer tar mycket tid i anspråk, varpå det är viktigt att inte vänta med att skriva ut intervjuerna, utan kontinuerligt utföra transkriberingsarbetet. Detta var något vi tog fasta på, även om det inte alltid var lätt att hinna transkribera i direkt anslutning till intervjutillfället. I allmänhet tog transkriberandet dessutom längre tid än vad vi hade räknat med, vilket bland annat berodde på att flera av intervjuerna blev längre än vad vi hade planerat. Vidare så menar Bryman (2011, s. 430) att transkriberingsarbete inte är något som enkelt låter sig göras, utan att det är lätt att bli trött på lyssnandet och börja göra misstag eller slarvfel. Med detta i åtanke har vi utfört transkriberingen med största möjliga noggrannhet och lyssnat om på inspelningarna flera gånger för att vara säkra på att citaten blivit korrekta. En förutsättning för att kunna göra en rättvis kodning är förstås också att materialet som helhet blivit korrekt överfört. Själva kodningen innebär att materialet sedan struktureras för att synliggöra mönster och kategorier/begrepp som bidrar till en tolkning av empirin (Jönsson 2010, s. 56). Vi har utifrån våra intersektionella kategorier och teman såsom relationer, sysselsättning, landsbygd och politik kodat materialet och på så sätt kunnat urskilja olika beskrivningar samt likheter och skillnader mellan intervjupersonerna. I likhet med Jönssons (2010, s. 56ff.) exempel på kodningsförfarande har vi läst igenom intervjuerna ett flertal gånger och använt överstrykningspennor i olika färger för att enklare sortera materialet. Utöver svar på direkta frågor har vi genom kodningen även identifierat det som Jönsson benämner som ”prat”, som vidrör de berörda temana även om det förekommer på andra ställen i intervjun än i direkt anslutning till frågor. I och med kodningens inneboende komplexitet har vissa uttalanden och delar av materialet också kodats på flera olika sätt. Vidare så har vi genomfört en intersektionell analys, där det kodade materialet sammankopplats med olika kategorier, teori och forskning. Den analytiska diskussionen har varit gemensam och tillsammans har vi valt ut citat som vi bedömt som relevanta för analysen. I uppsatstexten har analysen sedan strukturerats utifrån de teman vi använt i intervjuguiden och kodningen.

4.6 Metodens tillförlitlighet

Begrepp som validitet och reliabilitet har stor betydelse inom kvantitativ forskning, men är desto mer omdiskuterade och ifrågasatta i relation till kvalitativ forskning. Ett sätt att

använda sig av begreppen är att anpassa dem till en kvalitativ kontext och därmed lägga mindre fokus på det som beträffar mätning (Bryman 2011, s. 351ff.). Extern reliabilitet handlar om i vilken grad en undersökning kan replikeras, vilket i allmänhet anses svårare i kvalitativ forskning. Vår studie skulle med stor sannolikhet vara svår att upprepa med samma resultat, även om resultatet rimligtvis skulle bli liknande. Detta då semistrukturerade intervjuer innebär stor frihet för i vilken utsträckning och på vilket sätt teman och frågor behandlas, men även genom den kvalitativa synen på social miljö och förutsättningar som ständigt föränderliga (ibid., s. 352). Även om samma intervjuare skulle intervjuades igen skulle de förmodligen inte svara likadant på frågorna. Dessutom skulle en annan intervjuare ändra de sociala förutsättningarna för intervjusituationen och kanske påverka intervjuaren i en annan riktning genom hur exempelvis följdfrågor ställs. Något som ofta också diskuteras är den så kallade intervjuareffekten, vilken innebär att det alltid finns en risk att intervjuarens svar påverkas av intervjuarens egenskaper, som exempelvis etnicitet och kön. Själva effekten kan då bestå av att det blir en skevhet i intervjuarens svar, som bland annat beror på personens vilja att framstå i positiv dager och ge socialt önskvärda svar (ibid., s. 223ff.). Den interna reliabiliteten handlar om att de som tillsammans genomför en undersökning ska vara överens om hur empirin ska tolkas (Bryman 2011, s. 352). I vårt fall innebär det att vi varit tvungna att komma överens om hur vi ska tolka vårt material, bland annat genom att gemensamt koda materialet och reflektera kring exempelvis förhållningssätt och kriterier för tolkning.

Intern validitet syftar till att forskarens observationer och teorier ska överensstämma. Det är lättare att uppnå en hög grad av intern validitet i etnografiska studier, där man till exempel haft en lång närvaro i en social grupp eller miljö (Bryman 2011, s. 352). I den meningen kan vår studie möjligtvis inte betecknas ha en hög grad av inre validitet, då vi endast träffat våra intervjuare vid ett tillfälle och under en mycket begränsad tid. Extern validitet handlar i sin tur om möjligheten att kunna generalisera undersökningsresultaten till andra sociala miljöer och situationer. I kvalitativ forskning anses detta vara svårt, då urvalet ofta är begränsat och det ofta rör sig om fallstudier (ibid., s. 352). I föreliggande studie gör vi inte anspråk på att kunna generalisera, bland annat eftersom vi inte har ett slumpmässigt urval och för att empirin endast består sex intervjuer. Således kan inte den externa validiteten klassas som särskilt hög. Studien kan snarare ses som ett nedslag, där vi låter röster från landsbygden göras hörda. Därmed är inte intervjuerna representanter för Sveriges hela landsbygdsbefolkning eller ens

för Sveriges kvinnliga landsbygdsbefolkning. Emellertid kan mindre studier, som vår, vara aktuella i fråga om överförbarhet. Överförbarhet är ett begrepp inom kvalitativ forskning som handlar om ett resultatets överförbarhet till andra sammanhang. Om en studie genomförs med exempelvis en liten grupp individer och resultatet redogörs för på ett fylligt och detaljerat sätt, kan det vara möjligt att göra en bedömning huruvida resultatet ändå kan vara överförbart till en annan kontext (Bryman 2011, s. 355).

4.7 Etiska överväganden

I samhällsvetenskaplig forskning finns det fyra huvudkrav som syftar till att skydda individen. Informationskravet innebär att vi har informerat intervjupersonerna om undersökningens syfte, att det är frivilligt att delta och möjligt att när som helst avsluta sin medverkan samt om möjligheten att i efterhand ta del av det slutgiltiga undersökningsresultatet. Intervjupersonerna fick även förhandsinformation om studien vid den första kontakten för att de skulle få möjlighet att fatta beslut om medverkan på goda grunder. Vid själva intervjutillfället upprepades och preciserades informationen (Vetenskapsrådet, s. 7). Samtyckeskravet handlar om att intervjupersonerna själva fått fatta beslut om allt som rör deras medverkan i studien, utan att behövt vara rädda för att bli utsatta för påtryckningar (Vetenskapsrådet, s. 9). Enligt konfidentialitetskravet har intervjupersonerna också behandlas med konfidentialitet (ibid., s. 12). Känsliga uppgifter, såsom personuppgifter, har hanterats varsamt och kommer efter undersökningens slut att förstöras. Själva uppsatsen har skrivits på ett sätt som avidentifierar och anonymiserar. Till sist finns nyttjandekravet som innebär att uppgifter som samlats in om enskilda personer endast får användas till den presenterade studiens ändamål (ibid., s. 14). I de fall känsliga personuppgifter dykt upp har en avvägning gjorts gällande värnandet om konfidentialiteten kontra värnandet om analysen. I en sådan situation menar Lövgren, Kalman och Sauer (2012, s. 64ff.) att det är viktigt att som forskare inta en position av etisk medvetenhet och att vara kritisk när man fattar beslut om vilka uppgifter som ska tas med i analysen. Det är av största vikt att sätta sig in i undersökningens personernas situation och reflektera över vilka uppgifter som kan användas för att exemplifiera teoretiska diskussioner utan att personen i fråga tar skada.

4.8 Arbetsfördelning

Uppsatsarbetet har fördelats på grundvalar av effektivitet, praktiskhet, delaktighet och gemensamt ansvar. Inläsningen på vårt uppsatsämne har varit gemensam och de flesta textavsnitt har skrivits av båda två i olika omgångar. I vissa fall har dock arbetsfördelningen varit tydligare. Torun har till exempel haft huvudansvaret för avsnittet om kunskapsläget, medan Sara haft huvudansvaret för metodavsnittet. Likaså har Torun haft huvudansvaret för analysavsnittet om jämställdhet, medan Sara haft huvudansvaret för analysavsnitten om sysselsättning och platsens betydelse. Vid intervjutillfällena har båda varit närvarande, men vi har vid de olika tillfällena turats om att vara den som ställer intervjufrågorna och vara den som för anteckningar. Att den ena av oss intagit en mer passiv position har också varit ett medvetet val som ett led i att försöka minska den maktobalans som blir tydligare när det är två intervjuare men bara en intervjuperson. Efterarbetet med transkriberingen av intervjuerna har delats upp och kodningen och analysen har sedan, liksom konstruerandet av intervjuguiden, gjorts gemensamt. Att vara två uppsatsskrivare som jobbar tillsammans har varit en fördel när det kommit till att granska och begrunda det vi gjort.

5. Resultat och analys

5.1 Studiens intervjupersoner

Nedan följer en kort presentation av studiens intervjupersoner. Personernas namn är fingerade.

Maja är 84 år och änka sedan tio år tillbaka. Maja har varit hemmafru, skött hushåll och fostrat tre döttrar. Maja är uppvuxen på ett jordbruk och har större delen av sitt liv bott på landsbygden. Maja bor just nu i ett samhälle med 500 – 600 invånare.

Anna är 24 år och lever i ett samboförhållande. Anna studerar och pendlar till högskolan i regionen och arbetar även extra som boendestödare. Anna bor och är uppvuxen i ett samhälle med 2000- 3000 invånare.

Lisa är 29 år och lever med sin make och två gemensamma barn, en son på tre år och en dotter på sex månader. Lisa är föräldraledig sedan nästan fyra år tillbaka. Lisa bor i en by

med ca. 40 invånare och har drygt fem kilometer till närmaste småort. Lisa är uppvuxen i storstaden och har uppfyllt en dröm genom att flytta ut på landet.

Maria är 38 och lever med sin make och två söner på sex och nio år. Maria arbetar deltid och pendlar till närmaste tätort varje arbetsdag. Hon och hennes man har bott i byn, med ca. 60 invånare, sedan sju år tillbaka då de flyttade från storstaden i samband med att familjen växte.

Stina är 39 år och lever med sin make och två söner på sex och elva år. Stina arbetar deltid och pendlar varje dag till jobbet i storstaden. Familjen bor i en by med ca. 40 invånare och tre kilometer till närmaste småort. Stina och hennes man flyttade i samband med familjebildning för 13 år sedan.

Karin är 63 år och bor med sin sambo i en jordbruksfastighet. Karin har en vuxen dotter. Gården där Karin bor har gått i arv i flera generationer, men är för närvarande inte ett aktivt jordbruk då Karin arrenderar ut marken samt driver en gårdsbutik. Karin har tidigare kombinerat arbete på gården med ett arbete i kommunen, medan dåvarande maken var lantbrukare på heltid. Karin är uppvuxen på gården och flyttade tillbaka i vuxen ålder för att överta driften efter sin far.

5.2 Den egna upplevelsen av jämställdhet

Jämställdhet mellan kvinnor och män ses som något positivt och eftersträvänsvärt (Magnusson 2006), men det finns blandade åsikter om vad som faktiskt är jämställdhet och hur det kan uppnås. Frågan om jämställdhet kan ses som en familjeangelägenhet som samhället inte ska blanda sig i allt för mycket, men jämställdhet kan även ses som något som främst kan uppnås genom lagstiftning, regleringar och kvotering. Oavsett vilken väg som kan vara den rätta för att åstadkomma jämställdhet, är det av vikt att belysa den jämställdhet som görs i hemmen, mellan människor, i den dagliga livsföringen. Vi har träffat sex kvinnor, i olika åldrar, som alla har olika förhållningsätt till jämställdhet. För vissa av kvinnorna har jämställdhet varit en viktig del i hur familjelivet görs, medan andra kvinnor ger en bild av att jämställdhet aldrig har varit något de har förhållit sig till i sina relationer.

Att bosätta sig på landsbygden har för några av våra intervjupersoner inneburit att byta kontext från stad till landsbygd. För Lisa var det något som hon och hennes man planerade tillsammans, för att uppfylla sin dröm om att bo på landet. Lisa beskriver sin flytt ut på landsbygden som ett sätt för att eftersträva vad hon ser som livskvalitet. Tillsammans med sin man har Lisa ordnat sig en tillvaro där familjen, hushållet och att leva ett så självständigt liv som möjligt har stor betydelse. Lisa bor i ett hus som gränsar till åkermark och skog, de har höns och planerar en odling för att kunna producera egen mat i framtiden. Stenbacka (2014, s. 21) beskriver att en del personer som valt att flytta till landsbygden från staden söker en ”genusidyll”, som kännetecknas av tydlig, traditionell indelning av arbete mellan män och kvinnor. Det finns även en tendens att de som flyttar från staden till landet flyttar av familjeskäl: för barnens skull och för att ha mer tid för familjen. Lisa beskriver att hon tidigare som feminist tagit ställning för total jämställdhet, vilket för henne innebar att ta plats i det som kan definieras som typiskt manliga domäner. Dock redogör Lisa för hur hennes åsikter om jämställdhet har skiftat och hur att bli mamma har påverkat hennes egen upplevelse av jämställdhet. Lisa uttrycker att hennes grundläggande syn på jämställdhet är att män och kvinnor ska kunna ta lika mycket plats, och göra de saker som de tycker är intressanta snarare än vad som förväntas av dem. Hon berättar dock att vardagslivet har gjort att hon har omvärderat vad som är möjligt och praktisk utifrån hennes familjs valda livsstil. Hennes egna erfarenheter har alltså till viss del omformat hennes syn på könsroller från det konstruerade till en mer komplex syn där praktiska omständigheter, i Lisas fall föräldraskapet, är en grund för vilka sysslor som är praktiskt lämpliga för henne att utföra, vilket har gjort att hon till viss del har omvärderat sin syn på jämställdhet. I citatet nedan beskriver Lisa hur även hennes feministiska identitet har förändrats sedan hon blev förälder:

Ja. Så finns det väl så mycket olika feminister också. Jag har blivit mer och mer biologist, märker jag, sedan jag fick barn. Sådär, vi är nog lite olika ändå ... (Lisa 29, år)

Lisa framhåller att hennes syn på män och kvinnor till viss del har ändrat karaktär, till en vad hon beskriver som biologistisk syn. Den biologistiska feminismen grundar sig i att män och kvinnor med hänseende i kroppsliga skillnader till viss del är förutbestämda till att vara bärare av olika kvaliteter, vilket gör dem olika och till viss del ämnade till olika saker (Tuttle, 1987 s, 38 – 39). I Lisas fall kan skiftningen handla om hur hon och hennes

man, genom föräldraskapet, har organiserat sig olika i hemmet och har ansvar för olika områden. Lisa berättar hur hennes dagar till stor del kretsar kring att vara mamma och omsorgen för familjen och hemmet. Lisa beskriver hur synen på sin föräldradighet, att finnas tillgänglig för sina barn så mycket som möjligt och att vara hemma, hänger ihop med hur hon och hennes make värdesätter livskvalitet och barnens välbefinnande. Maja, som vuxit upp med andra förutsättningar för jämställdhet än Lisa, uttrycker under intervjun en liknande syn på mammarollen kopplat till vad som kan anses lämpligt för barnen:

Det är väl bra att det har blivit mer jämställt, det tycker jag att det är, fast det är ju svårt ibland när jag ser de små barnen som måste upp tidigt och komma iväg tidigt... (Maja, 84 år)

För Maja är jämställdhet positivt, så länge den inte går ut över barnen. Maja beskriver vid ett par tillfällen under intervjun att hon tycker synd om barnen som måste gå upp tidigt och skynda sig till förskolan, när mammorna ska arbeta lika mycket som papporna. Maja berättar att när hon gifte sig, fanns det ingen som pratade om jämställdhet och det föll sig självklart att frun stannade hemma och skötte hushållet. Det framkommer tydligt att Maja varit tillfreds med att vara hemma och reflekterar inte under intervjun över att ha haft andra alternativ:

Nej, han var ju så snäll min man. Och barnen var med honom när han kunde ha dom med och så där när de blev lite större. Så det har jag ju inte alls haft några tankar på... (Maja, 84 år)

Maja beskriver att hennes make var snäll, vilket beskrivs som en förutsättning för att vara tillfreds med relationen. Maja beskriver även hur familjen gjorde mycket saker tillsammans under semestrar, de brukade åka ut och tälta med barnen och Maja hade även ett aktivt socialt liv i den lokala syföreningen, Centerpartiets kvinnoförbund och som engagerad i kyrkoförsamlingen. Maja beskriver att den omgivande lokala gemenskapen skapade ett sammanhang att vila i. Karin har en annan upplevelse av sitt äktenskap. Karin fick ta över ett lantbruk efter sina föräldrar och flyttade dit med sin man. Trots att Karin hade en betydande roll i driften av gården, i form av fysisk arbetskraft, berättar hon att hon aldrig fick insyn i varken ekonomi eller rutinerna kring skötseln av gården. Till skillnad från Maja beskriver hon att sammanhanget fattades, de hade inte så mycket

kontakt med gårdarna runtom och det var först efter skilsmässan som Karin började träffa grannarna mer regelbundet. Karin skildrar en olycklig relation där hon hade lite inflytande och blev utsatt för både fysiskt och ekonomiskt våld. För Karins del innebar skilsmässan både frigörelse och stora risker, då skilsmässan gjorde att hennes man blev alltmer våldsam ju mer makt Karin tog över sin situation. Trots att Karin under flera år levt i en våldsam relation är detta inget Karin nämner i relation till synen på jämställdhet.

Ja, jämställdhet är jag väl inte så mycket. Jag tycker att man gör det man är bra på. Därför kunde jag för lite om gården, för att även med den gamle mannen gjorde jag så, och det blev att han fick ett fult övertag. Det gäller ju att ha ett bra övertag på det man gör, han delade ju aldrig med sig, så jag kunde ju inte. Jag visste inte vad jag behövde kunna sen ... men då gäller det att vara envis och ta reda på. (Karin, 63 år)

Karin beskriver hur hennes man exkluderade henne från många av sysslorna, vilket skapade ojämlikhet i deras relation. För Karins del, som hade varit relativt nöjd med de sysslor hon hade ansvar för, innebar skilsmässan ett abrupt uppvaknade där hon upptäckte vilket övertag hennes man hade haft. Lisa beskriver även hur fördelningen av de sysslor som ska göras kring huset har blivit styrda av att hon är mamma, även om de har pratat mycket om hur de ska lägga upp en planering för att organisera hemarbetet. Hon beskriver att hon oftast upplever det enklare att ta sig an sysslorna inomhus medan hon ammar, det faller sig naturligt eftersom hon behöver ha bebisen nära sig hela tiden. Lisa berättar även att hon velat amma länge, vilket kan tänkas ha påverkat hennes möjligheter gå upp i andra typer av sysslor som kräver att barnet inte är fysiskt nära henne hela tiden.

Men jag tror att det nog i större utsträckning blir lättare att trilla i de här klassiska rollerna, såhär, min man bär in vreden och jag är den som står och petar i spisen och lagar mat samtidigt. (Lisa, 29 år).

Eva Magnusson (2006, s. 157) beskriver i *Hon, Han och Hemmet: Genuspsykologiska perspektiv på vardagslivet i nordiska barnfamiljer* att i relationer där hemarbetet är uppdelat efter traditionella könsmönster präglas även föräldraskapet av ett könat sätt att se på uppfostran. I Lisas beskrivning är det tydligt hur hennes ideal som mamma går hand i hand med hur arbetsuppgifter fördelas och vad Lisa beskriver som enklast. Det finns

även en aspekt av att Lisa gör en slags moderskapskvinnlighet, där rollen som mamma blir innebörden av den kvinnliga könstillhörigheten (Magnusson 2006, s. 139).

Magnusson (2006, s. 122f.) beskriver att i familjer som har en könsneutral syn på familjelivet, har att omsätta det i praktiken krävt mycket tid engagemang och planering för att inte automatiskt hamna i könsstereotypa uppgifter. I både Maria och Stinas berättelser är detta tydligt, både att strävan efter att leva jämställt måste delas av båda i relationen, men även att tid har stor betydelse för hur vardagslivet ska planeras och hur jämställt de kan leva utifrån vad som är ”praktiskt”.

[...]men all jämställdhet handlar ju om det att man måste ha en partner som vill vara jämställd också [...] det är ju ett gemensamt projekt... och att ha en gemensam målbild av vad man vill... och vad man vill lägga tid och pengar på. (Maria, 38 år)

Maria beskriver just hur det gemensamma målet är viktigt för att kunna uppnå jämställdhet i relationen och att även det kan handla om att gemensamt välja vad man vill prioritera i familjen. Jämställdhetssträvan beskrivs därför som ett ”gemensamt projekt”.

I Lisas fall kan valet att vara hemma länge och sättet att se föräldraskapet som en heltidssyssla beskrivas som snarare självvalt ideologisk, till skillnad från de andra kvinnorna i studien. I Lisas fall har dessutom hennes syn på jämställdhet glidit från en ambition att dela på allt, till att välja det som är bekvämt och praktiskt, i relation till sin övertygelse om att ge barnen mycket tid hemma och alltid vara tillgänglig för dem. En sådan syn kan delvis liknas vid Majas syn på mammavollen, där hon beskriver sina erfarenheter av att vara mamma som en heltidssyssla som genomsyrat hela henne. Mammavollen var tätt sammankopplad med rollen som hustru, och den som bar huvudansvaret för barnen och hushållet. Maja uttrycker att hon upplever jämställdhet som något positivt men uttrycker, likt Lisa, att det inte får vara på barnens bekostnad. Maja beskriver hur hon har med sig sin uppfattning från ”förr” och hur det genomsyrat hennes syn på jämställdhet i relation till föräldraskapet:

Det är väl både på gott och ont faktiskt, det tycker jag. För jag tror att: ja, kanske inte alla barn passar så bra att vara borta mycket om dagarna, från att det är små på dagis så mycket, jag tror inte det. Men det är väl att jag har den sen förr då att, då hade man sina barn och skötte om sina barn dag och natt.

Alltid. Och det är nog det som sitter kvar. Men annars, för övrigt, för vuxna (skratt) då tycker jag att det är bra att det har blivit mer jämställt. Men just där med barnen har jag väl lite... att de ska lämnas bort så tidigt. (Maja, 84 år).

Trots att det skiljer mer än 50 år mellan Maja och Lisa finns det tydliga likheter i deras sätt att hantera föräldraskapet och upplevelsen av att vara mamma kopplat till kvinnorollen. Snellman (2009) beskriver hur det formades en slags tyst överenskommelse mellan samhället och kvinnorna, där kvinnorna förväntades axla rollen som husmoder och ta hand om hemmet medan maken skötte familjens försörjning, en uppdelning mellan det mindre och stora hushållet (Snellman, s. 80-89). Då Lisa och hennes man är medvetna om mindre könade alternativ att förhålla sig till föräldrarollen på, hade Maja som mamma på landsbygden under 1950- och -60-talen inte reflekterat över att det fanns andra alternativ att göra föräldraskap på. Här är det intressant att se Lisas ställningstagande som något relativt avvikande från den gängse synen på jämställdhet, som präglas av en syn på att män och kvinnor ska ha samma möjligheter och rättigheter, samt uppmuntras att dela på föräldrasvar och samtidigt även ha möjlighet att förverkliga sina egna intressen. Magnusson (2006, s. 17f.) beskriver just detta, hur jämställdhet har börjat påverka synen på hur ”riktiga” män och kvinnor ska leva tillsammans i en relation och hur föräldraskap kan göras. I dagens Sverige har jämställdhet blivit något av ett ideal och anses vara en ingrediens i ett “riktigt” förhållande. En föreställning är att se män och kvinnor som frigjorda och jämställda och till viss del även befriade från begränsande könsstereotyper. Hur vi tolkar jämställdhet präglas av en inneboende föreställning om kön som Magnusson beskriver som ett grundantagande, en sanning som bekräftar hur familjen ska vara beskaffad. Tankar och föreställningar om kön är det som upprätthåller kärnfamiljen och legitimerar den som norm.

Lisas val att stanna hemma och till viss del identifiera sig med en traditionell mammaroll, kan med dagens jämställda ideal som bakgrundsbild sticka ut. Å andra sidan beskriver Stina en strävan som ligger i takt med dagens ideal där självförverkligande är en betydande del i en relation.

Jämställdhet handlar om att man inte ska kväva den där delen av sig själv för att jag inte riktigt vågade, utan att faktiskt dela på dom kul bitarna, och skitgörat och göra det tillsammans, så att man kan bejaka sig själv liksom...(Stina, 39 år)

För Stina är jämställdheten förknippat med att bejaka sig själv, vilket i hög grad stämmer överens med den rådande synen jämställdhet, där just självförverkligandet anses vara en viktig del av den ”goda” jämställda relationen (Magnusson, 2006 s. 17). Stinas berättelse om mammarollen skiljer sig mycket från både Lisas och Majas beskrivning. Medan Lisa och Maja berättar om att vara hemma med barn som något självklart och värdefullt, både för dem själva och för barnen, var mammaledigheten för Stina snarare ett slags undantagstillstånd. Stina beskriver att tiden som mammaledig var svår, hon kände sig isolerad och mådde dåligt: en tid av ensamhet och förtvivlan. Under intervjun beskriver även Stina hur hon ofta kan uppleva ett tryck från omgivningen på henne som mamma. Stina beskriver att hon uppfattar förväntningar på henne utifrån att hon är mamma, där hon ofta är den som blir tilltalad av skolpersonal, att det är hon som förväntas komma ihåg frukt till fruktstunden och åka från jobbet när barnen är sjuka. Medan Maja och Lisa båda har velat stanna hemma med barnen, har Stina ett annat sätt att hantera föräldraledigheten och bryter mot den mer traditionella synen på mammarollen.

Vi har även delat på föräldraledigheten, och ingen av oss hade något större önskemål av att vara hemma fruktansvärt länge, så båda barnen har börjat hos dagmamma vid ett års ålder [...] vi valde dagmamma aktivt, eftersom båda har gått hos dagmamma som små och tyckt att det har varit bra, speciellt om barnen börjar ganska tidigt. Att det är lite mindre och tryggare på det sättet.
(Stina, 39 år)

Dagmammorna har för Stina varit viktiga, och beskrivs av henne som en förutsättning för att kunna gå tillbaks till arbetet när hon gjorde. Stina beskriver att miljön för de små är mindre och tryggare, vilket kan tolkas som att hon föredrar en miljö som liknar hemmet när barnen är små. På det viset delar Stina synen på barnens behov med Maja och Lisa, där definitionen av trygghet kopplas till små sammanhang, färre personer att relatera till och även en slags mammafigur som huvudperson i sammanhanget. För Stina har hennes värderingar inte landat i att hon anser sig vara den som ska stanna hemma för att hon är mamma, inte heller att hennes man ska stanna hemma för att han är pappa. Ansvar för omsorgen för barnen, i vad Stina upplever som tryggt, kan istället göras av en annan person under dagtid i rollen som dagmamma. Stina och hennes mans beslut att båda återgå till arbetet och lämna barnen hos dagmamma kan ses dels som ett steg från den typiska ansvarsfördelningen i hemmet där mamman antas vara den som stannar hemma längst med barnen, utifrån att Stinas man i resonemanget skulle kunna varit en tänkbar

”kandidat” till att stanna hemma med barnen. På ett annat sätt kan deras beslut tolkas utifrån att den kvinnliga omsorgen anses vara det mest positiva när barnen är små. För Stina har omsorgen till viss del tagits över av en dagmamma, vilket har möjliggjort Stinas önskemål om att kunna återgå till arbete, utan att för den sakens skull svika sina egna ideal om vad trygghet är.

Anna beskriver hur hon tror att det skiljer sig åt att vara ung kvinna boende på landsbygden jämfört med i staden. För Anna beskrivs skillnaden som starkt kopplat till identitet, ideal och prestation. Vid flera tillfällen under intervjun beskriver hon att hennes syn på jämställdhet är avslappnad och kopplar till hennes identitet som kvinna boende på landsbygden:

Jag känner mig mer avslappnad som kvinna. Det är inte lika höga krav... man blir lite lantis. Lite mer avslappnad. Både i klädstil och inte lika mycket den här stressen efter att passa in... i och med det är så många olika aspekter i stan, så mycket mer ideal än vad det är på landet tycker jag...(Anna, 24 år).

Annas syn på att vara kvinna på landsbygden kan vittna om en större acceptans och mindre yttre krav på den egna personen. Hennes föreställning är att det finns högre krav i staden, med krav på anpassning, strävan efter framgång och kamp. Anna beskriver kampen som den enskilda individens kamp för att uppnå mål, men även konkurrens mellan kvinnor och mellan kvinnor och män. Anna beskriver att hon tror att kvinnor boende i städerna måste ha mer skinn på näsan och vara tuffare mot andra: ” nu ska jag fan i mig visa dom ... så!”. Annas berättelse skildrar hur hon upplever trygghet och tillfredställelse i sin vardag. Hon känner sig trygg och accepterad där hon bor och beskriver en gemenskap med en social trygghet, till skillnad från staden som Anna upplever präglas mer av kamp, konkurrens och stress över att anpassa sig.

5.3 Vad ska en kvinna sysselsätta sig med i ett jämställt Sverige?

Jämställdhet förknippas många gånger med egen försörjning och ekonomisk självständighet. Framträdande svenska reformer, såsom offentlig barnomsorg, föräldraförsäkring och upphävandet av sambeskattning, har varit en del av att möjliggöra kvinnors lönearbete och familjen som en tvåförsörjarmodell (de los Reyes & Mulinari 2005, s. 109f.). Trots detta menar de los Reyes och Mulinari (2005, s. 110) att

ojämlikheten mellan könen fortsätter att reproduceras, fast nu inom en tvåförsörjarmodell, där kvinnor fortsätter att vara underordnade män genom löneskillnader, obalans gällande deltidsarbete och kvinnors fortsatta huvudansvar för familj och hemarbete. Med andra ord har kvinnors förutsättningar för olika typer av arbete haft en stark koppling till de samhällseliga villkoren och den historiska kontexten, vilket således givit kvinnor från olika generationer olika förutsättningar att kunna leva jämställt i bemärkelsen av försörjning genom lönearbete (Snellman 2009, s. 149). Detta är något som är framträdande på olika sätt i våra intervjuer, då både tal om ”olika generationer” är vanligt förekommande och synen på arbete delvis skiljer sig åt beroende på ålder. Anna, som är yngst av intervjupersonerna, uttrycker ett förhållningssätt gentemot arbete som präglas av självklarhet; att hon som kvinna ska lönearbeta precis som män är självklart. Likaså är det en självklarhet att samma arbetsuppgifter ska ge samma lön och att det är prestationen som ska vara avgörande för hur arbetet värderas, inte könet:

Och sen spelar det ingen roll om du är man eller kvinna. Om det är en kvinna som gör ett bättre jobb ska den ha högre lön och samma sak om det är en man som gör ett bättre jobb... (Anna, 24 år)

I motsats till Anna har Maja, som är äldst av intervjupersonerna, ett mindre självklart förhållningssätt till lönearbete. Innan Maja gifte sig i början av 1950-talet arbetade hon några år som telefonist, men efter giftermålet sågs det som naturligt att hon skulle bli hemmafru och ta hand om hushåll och barn. Maja beskriver det som ”inte alls tänkbart att mannen skulle vara hemma och se till barnen” och att hon och grannfruarna var hemarbetande, liksom att jämställdhet varken var något som det talades om eller som existerade. Tiden då Maja gifte sig brukar betraktas som kulmen för hemmafruepoken och först på 1960-talet började kvinnor förvärvsarbete i någon större utsträckning (Snellman 2009, s. 88, 174). Ur ett jämställdhetsperspektiv är det därför intressant att uppmärksamma att förvärvsarbetet – lönearbetet – till skillnad från det oavlönade hushålls- och omsorgsarbetet i hemmet betraktades som ”riktigt arbete”. Eftersom synen på hur arbete ska definieras utgått från en manlig norm har det arbete som varit oavlönat och/eller utförts på hemarenan osynliggjorts och undervärderats (de los Reyes & Mulinari 2005, s. 105). En bit in i samtalet framkommer det dock att Maja var delaktig i arbetet med makens företag, men att hon mer ser det som att hon hjälpte till, snarare än att hon faktiskt utförde någon form av förvärvsarbete. Just kvinnor som ”hjälpte till” i sina

makars företag är något som Snellman (2009, s. 88) menar osynliggjorde kvinnors arbete utanför hemmet i statistiken innan 1960-talet.

[...] vi hade firman, en elfirma ner i [geografiskt namn] och... då var det ju en hel del som jag fick... telefon och viss fakturering sådär som jag gjorde hemma. Men jag har inte arbetat *borta* sen jag gifte mig. Men det var ju så. Det var så då – då skulle man hjälpas åt. Och det var ju bra och det hann jag ju med, och då fick jag ju vara hemma hos barnen också. (Maja, 84 år)

Vidare så talar Maja om att knappt några kvinnor i hennes generation arbetade utanför hemmet, att det mer var 40-talisterna som började med det. Men sedan ändrar sig Maja och säger att det kanske hade varit annorlunda om hon hade bott i en stad, eftersom det fanns fler möjligheter där och att fler av hennes generations kvinnor som var bosatta där faktiskt lönearbetade:

”Men det är ju klart att dom i min generation har haft mer arbete som bor i stan. De skaffar sig nog på ett annat sätt än vi längre ut såhär. [...] Det är ju andra möjligheter. [...] Så hade jag bosatt mig i stan så kanske jag hade haft ett lönearbete.” (Maja, 84 år)

Detta kan ses som ett exempel på hur faktorer som rör kön, generation och region samspelar och har påverkat Majas förutsättningar att leva jämställt i bemärkelsen av egen försörjning. När det kommer till barnomsorg påpekar Maja dessutom att dagis inte var något som fanns och att barnsköterskor var något som bara välbeställda kunde ha. Detta kan kopplas till Snellmans (2009, s. 232) resonemang om att förändringar av normer, värderingar och strukturer möjligtvis får genomslag på landsbygden med en viss fördröjning, jämfört med i urbana miljöer. Därtill var tillgången till barnomsorg få förunnat, då endast kvinnor som var avvikare, frånskilda eller ogifta mödrar kunde få tillgång till daghemsplatser (ibid., s. 87). När Maja vidare reflekterar kring sina barn, barnbarn och barnbarnsbarn, kommer hon fram till att det är mycket som har ändrats och att hon tycker jämställdhet är bra:

[...] det är väl det att kvinnorna också ska få komma ut och utbilda sig och arbeta på sitt område, det *dom* vill. Det tycker jag väl är väldigt bra, det är det. Så ska det ju vara tycker jag, med jämställdhet. (Maja, 84 år)

För Maria, Stina och Lisa, som alla har småbarn eller barn i skolåldern, kretsar tankarna runt arbete mycket kring hur de ska kunna anpassa arbetet för att familjelivet ska kunna fungera. Rent tidsmässigt gäller det att få ihop det med jobbpendling, lämning och hämtning av barn, skjutsande till aktiviteter, hemarbete, övrig tid för barnen och tid över för annat. Maria och hennes man har turats om att jobba 90 % och i nuläget är det Maria som jobbar lite mindre. Stina och hennes man har ambitionen att båda jobba cirka 80 % och i nuläget jobbar Stina 75 % medan maken jobbar 80 %. Hon menar att ingen av dem vill jobba mer än nödvändigt, men att de vill försöka jobba ungefär lika mycket för att kunna dela lika på arbetet hemma. Lisa är för tillfället föräldraledig och planerar att försöka vara det så länge som möjligt, bland annat för att hon tycker det är viktigt att vara en trygg anknytningsperson åt barnen och för att hon vill amma länge. Utöver det så menar Lisa att hon och maken tagit ett aktivt val att försöka jobba lite:

[...]för att både jag och min man liksom har tagit ett beslut för ganska många år sedan att vi inte vill jobba så mycket. Och att, att lönearbete inte ska få betyda så mycket. Ehm, så just det här med siffror och pengar det känns ganska ovidkommande. (Lisa, 29 år)

[...]de siffrorna tycker jag är så lite, det säger liksom inget om hur den som får den där lönen mår. Om man mår bättre för att man tjänar tusen kronor mer för att det andra könet gör det i snitt liksom. Så det tycker inte jag är lika...det är inte lika viktigt. (Lisa, 29 år)

Medan Lisa å ena sidan har en tydlig åsikt om att jämställdhet är viktigt och försöker dela hemarbetet med maken lika, tycker hon å andra sidan att ekonomisk jämställdhet och ekonomisk självständighet spelar mindre roll i hennes privata liv. Innan hon gick på föräldraledighet med andra barnet jobbade Lisa cirka 30-40 % medan maken jobbade ungefär 50-60 %, vilket hon beskriver som lagom. I nuläget jobbar hennes make cirka 70 %, men eftersom han oftast jobbar sovande natt menar Lisa att han kan vara näst intill lika delaktig i hemarbetet som hon under dagtid. Dock funderar Lisa vidare kring ansvarstagande och kommer fram till att det trots allt nog är hon som har det övergripande ansvaret för hemmet och familjen:

[...] jag har tänkt med den här andra föräldraledigheten, att jag nog skulle vilja börja plugga eller jobba lite grann lite tidigare än vad jag har gjort, för att alltså lämna min man själv med båda barnen på ett annat sätt. För även om

han har varit hemma nästan hela tiden med första barnet, så har jag *helahela* tiden varit med, så det har blivit väldigt mycket, ja, att jag kanske ändå haft det övergripande ansvaret för att jag haft koll på allt och ja, att jag är där jämnt liksom. [...] jag tror att man blir förälder på ett annat sätt, och att det också blir jämlikt på ett annat sätt, om man får... Att det inte är jag som har fullt ansvar och min man som har *nästan* fullt ansvar, utan att jag kanske ska lämna bort allt till honom, en period. (Lisa, 29 år)

Just tanken på ett övergripande ansvar kan kopplas till Magnussons (1998, s. 106) resonemang om att kvinnan i det heterosexuella förhållandet ofta är den som försöker balansera vardags- och familjelivet, bland annat genom att anpassa sina olika roller som yrkesarbetande, maka, mamma och omsorgsgivare. I motsats till Lisa ser Stina att en förutsättning för att kunna leva jämställt och dela lika på arbetet hemma är att både hon och hennes make lönearbetar ungefär lika mycket. I likhet med Lisa menar dock Stina att hon upplever förväntningar på sig som kvinna och mamma att ha det övergripande ansvaret för familjen, även om hon försöker att skjuta de tankarna ifrån sig. Maria uppger i sin tur att beslutet att turas om att jobba mindre grundar sig i en strävan efter att ge hela familjen mer värdefull extratid. Det visar sig bland annat genom att maken kan ta det lugnare på morgonen innan jobbet då Maria ser till att barnen kommer iväg till skolan, för att Maria sedan ska få en lugn stund för sig själv innan hon själv börjar jobba senare på morgonen. Men trots beslutet att prioritera extratid funderar Maria över nackdelarna med beslutet:

[...] min man tjänar numera 5000 kronor ungefär mer i månaden än mig, och bara det är ju en faktor att det blir ju lättare att det är jag som går ner i arbetstid för det förlorar vi inte lika på ekonomiskt... och helt plötsligt har vi också hamnat där fast vi inte ville det. Så länge vi hade exakt samma lön – och det hade vi länge – var det lätt att dela exakt lika [...]. (Maria, 38 år)

Likaså menar Maria att det är lättare att hon stannar hemma för vård av barn, så kallad VAB, vid händelse av sjukdom, då familjen förlorar mindre ekonomiskt på det än om hennes make skulle vara hemma. Föräldraledigheten har de dock varit noga med att försöka dela lika, vilket Maria uppfattat upplevs som ett annorlunda beslut i byn där hon bor. Hon menar att orten genomsyras av starka normer av mer traditionell karaktär och att hon märker skillnad jämfört med när hon tidigare bodde i en storstad:

[...]det sticker inte ut i [geografiskt namn] att vara *man* och säga: *Jag tar halva pappaledigheten...* Att vara *man här* och ta halva pappaledigheten, det föreföll nog lite nästan suspekt. Vi delade nästan lika, på andra barnet till exempel. (Maria, 38 år)

Precis som Maria tycker Stina att det känns viktigt att dela lika på föräldraledigheten och säger att:

[...] det har vi nog delat så gott som lika...det är nog någon dag hitåt eller ditåt ungefär. (Stina, 39 år)

När det kommer till VAB menar Stina att de delar rätt lika där med och att den förälder som har lättast att vara hemma från jobbet den dagen är hemma. Statistiskt menar dock Stina att det ser ut som att hon är den som alltid stannar hemma, eftersom hennes make har ett jobb som gör att han kan arbeta hemifrån och han då inte tar ut VAB. Hur man väljer att fördela föräldraledighet och antalet VAB-dagar, liksom om man väljer att arbeta deltid, brukar ofta sättas i relation till kvinnors pensionsnivå. Detta är något som Maria har funderat över:

[...] så när vi nu pensionssparar – det är bara jag, det är inte så mycket, det är 500 kr i månaden. Men jag pensionssparar och det kan ju göra skillnad i slutändan eftersom det inte blir- Alltså det blir ju inte ens jämfällt. Om han helt plötsligt jobbar mer och tjänar mer... så kommer vi ju ta med oss den här ojämlikheten ända in i pensionen. Så det är ett sätt att uppväga det litegrann också, att man inte blir en sårbar pensionär eller kvinna gentemot sin man [...]. (Maria, 38 år)

Generellt sett har kvinnor en mer utsatt ekonomisk situation efter pensionen än vad män har, vilket bland annat beror på att kvinnor förvärvsarbetat i mindre utsträckning och att det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet inte beaktats i beräkningen av socialförsäkringen (Snellman 2009, s. 208). Utöver Maria är det bara Lisa och Karin som ger uttryck för funderingar kring ekonomin under ålderdomen. Lisa uttrycker att relationer och fritid är viktigare än pengar, och att hon därför inte tänker så mycket på pensionen. Karin, som är innehavare av en jordbruksfastighet som i dagsläget inte har någon egen produktion, utan har jorden utarrenderad och istället driver en gårdsbutik där närproducerade varor säljs, har funderat mer på sin pension:

[...] det sa ju bankmannen till mig från början: det kommer till att bli tufft, det kommer till att bli så att du får sälja av jord för att kunna ta dig vidare. För att man ska ju kunna vara pensionär också, man ska inte bara sitta med en massa egendomar och sånt där... Så det är jag fullt medveten om, att det [jordbruksfastigheten] är min pension helt enkelt. (Karin, 63 år)

Jordbruket har funnits i Karins familj i flera generationer och hon tog som första kvinna över ansvaret för driften av gården, efter att hennes bror, som egentligen var den tilltänkta efterträdaren, omöjliggjort övertagandet genom att flytta långt bort. Karin är utbildad undersköterska och har i olika utsträckning jobbat inom vård och omsorg, samtidigt som hon arbetat på lantegendomen. När hon övertog driften beskriver Karin det som att det inte alls var det ”optimala” och att hon aldrig haft någon önskan om att flytta tillbaka till barndomshemmet och gården. Av plikt känsla gjorde hon dock det och tillsammans med sin dåvarande make fick de ta sig fram genom självutbildning, då ingen av dem hade någon lantbruksutbildning. Vidare berättar Karin att äktenskapet inte fick något lyckligt slut, då hon både utsattes för våld och det uppdagades att maken förskingrat pengar från företaget. I och med skilsmässan fick hon efter en lång process rätt att behålla sitt barndomshem och en förutsättning för att kunna driva gården vidare var att anpassa driften efter hennes egna förutsättningar, både utifrån att hon nu var ensam och utifrån kunskap och intresse:

Man får lära sig mer när man sätts i en sån här situation. Det var mycket som jag överhuvudtaget inte har blivit visad, men man får ta reda på, man får ringa till det folk som har tagit hand om det innan. VVS har varit här, el har varit här, jag har frågat ut dom hur det här funkar och så skriver man ner, för det var mycket [...]. (Karin, 63 år)

Karin beskriver att hon utgick från att hon måste sköta allt på sitt eget vis och att hon försökte skjuta undan känslor av att bli bedömd och inte våga och kunna ta sig an vissa sysslor. Hon menar att den före detta maken tyckt att hon var ”dum i huvudet” när det gällde vissa saker och att hon aldrig fått möjligheten att lära sig saker som han ansåg sig sköta bättre. Karin menar också att hennes intresse för mer traditionellt manliga sysslor kvävts av att hon inte tillåtit lära sig eller vara med i utvecklingen. Detta kan förstås i ljuset av beskrivningen av att kvinnor och män blir bra på det de får göra, men inte på det de inte får göra (Mattson 2010, s. 50). Det handlar sålunda om att de handlingar som

utförs, utifrån normer och föreställningar om kön, bidrar till konstruktionen av kön och i detta fall kvinnan som dålig på sysslor som varit manligt dominerade (Mattsson 2010, s. 45). Vidare så menar Karin att en av de saker som gjorde att före detta maken fick ett övertag i både relationen och arbetet var att Karin inte hade mer insyn i ekonomin:

[...] man måste ha insyn i allting... i ekonomi och i vad som händer i företaget. Alltså, det var *helt* misslyckat... Skulle jag levt om mitt liv skulle det inte varit så! (Karin, 63 år)

Då Karins hemsituation är tätt sammanlänkad med hennes arbetssituation kan också hennes situation uppfattas som mer utsatt. Vid skilsmässan var det inte bara fråga om ett uppbrott från en våldspräglad relation, utan Karin riskerade även att mista sin trygghet i form av hem, försörjning och framtida pension. En bidragande faktor till den tidigare ojämlikheten i det gemensamma lantbruksarbetet kan tänkas vara att Karin haft sämre insyn i företaget än sin make, på grund av föreställningar om könets betydelse för vad man som kvinna både uppmuntras till och tillåts att ta del av rent kunskapsmässigt och praktiskt.

5.4 Platsens betydelse för levnadsvillkoren

När man talar om landsbygden är det viktigt att förstå att landsbygden inte ser likadan ut överallt. Människor boende på landsbygden kan bo mer eller mindre glest, ha längre eller kortare sträckor till större tätorter, präglas av olika sorters natur och sociala och ekonomiska förhållanden. Därav skulle man lika gärna kunna tala om landsbygder istället för landsbygden (Gustafsson 2012). Något som dock tycks vara gemensamt för all landsbygd idag är att den definieras utifrån och ses som avvikande från en urban norm, där människor boende i rural miljö oftare uppfattas som mindre ambitiösa och målinriktade samt tilldelas stereotyper (Stenbacka 2014, s. 3, 15f.). Personerna i vår studie har alla bosatt sig på landsbygden av olika anledningar: Maja är uppvuxen på landsbygden och har fortsatt att bo kvar, Karin är uppvuxen på landsbygden och återvände dit i vuxen ålder för att överta familjegården, Stina är uppvuxen på landsbygden och Maria i en mindre tätort och båda valde i vuxen ålder att bosätta sig på landsbygden i samband med husköp och familjebildning, Lisa är uppvuxen i en storstad och uppfyllde en dröm genom att flytta till landsbygden och Anna är delvis uppvuxen på

landsbygden och har sedan valt att bo kvar. Något alla kvinnorna har gemensamt är att de på olika sätt talar om stark gemenskap och bysammanhållning. Anna uttrycker sig på följande vis:

[...] i [geografiskt namn] är det verkligen alla känner alla och man hjälps åt...man har ju barn som går på samma skola. Jag har ju jobbat på skolan där i [geografiskt namn] lite. Föräldrarna känner varandra och barnen går på samma skola och man hjälps ju åt och hämtar och lämnar och man skjutsar dit när föräldrarna jobbar. Så lite så är det nog. Man *litar* på varandra på ett annat sätt tror jag, än vad man gör i staden... [...] Det känns mer som en trygghet.
(Anna, 24 år)

Anna påpekar också att just samarbetet kring barnen skulle kunna vara en faktor som möjliggör att kvinnor kan arbeta i större utsträckning. Som boende i en region där en förutsättning för att kunna arbeta kan innebära att pendling är nödvändigt, måste ha en väl fungerande barnomsorg, men ibland kan de geografiska och tidsmässiga avstånden även kräva en utökad trygghet av typen som samarbetet kring barnen ger. Även Stina beskriver att bygemenskapen bidrar till ett slags ”socialt skyddsnät” för barnen, liksom Maria som vittnar om att det fungerar bra att hjälpas åt med att hämta barnen från skola och andra aktiviteter. Hon säger att hon och andra föräldrar till exempel har infört ”fri hämtningstillåtelse på fritids” med varandras barn, efter att de tidigare hade haft sms- och telefonkontakt mellan fritids och föräldrar varje gång det blev en ändring i vem som skulle hämta barnen. Likaså menar Maria att ”man har *mer* socialt umgänge med grannar och omkringboende än vad man har i stan” på hennes nuvarande bostadsort. En del i att samåka är för övrigt också att försöka tänka på miljön. Studiens intervjupersoner som tillhör yngre generationer uppger att det i den bemärkelsen är svårt att vara miljövänlig. Stina säger att:

Det som är knepigt... med att bo här ute är ju att eh... eftersom jag är den jag är med miljöengagemang så har ju jag en massa kunskap som gör att jag vill göra de rätta valen om allt och så vidare... och det är helt hopplöst och försöka göra rätt med allting när man måste transportera sig långa sträckor, när man inte bor där utbudet finns. (Stina, 39 år)

Att inte bo där utbudet av varor, tjänster och service finns kan kopplas till vad Maria menar är en trend, att allting centraliseras och flyttar ifrån landsbygden. Lisa framhåller

också svårigheterna med att transportera sig miljövänligt, men menar ändå att bilen är viktig för att hon ska kunna känna sig fri. Hon och maken delar på en bil och när han jobbar tar han oftast bilen, vilket betyder att Lisa är hemma ensam med två små barn utan att kunna ta sig någonstans. För att kunna leva jämställt på landsbygden tror hon därför att det är viktigt med en välfungerande kollektivtrafik:

Ja, att det är lätt att ta sig fram och tillbaka, för då bli man kanske inte så bunden vid, vid en bil eller om man tänker 'jaha, om vi ska vara fria så måste vi ha två bilar', då måste man ju plötsligt ha en mycket högre inkomst för att ha råd att ha två bilar och ja, det blir ju mycket mer. Då tror jag också att det blir sådär att det kanske är mannen som jobbar mer, för han tjänar ju bättre liksom, så att det är smartast så på något sätt. (Lisa, 29 år)

I nuläget bor Lisa för långt ifrån en busshållplats för att kunna ta sig dit obehindrat med två små barn, men både Anna och Stina menar att kollektivtrafiken fungerar utmärkt för dem. De ser det även som en förutsättning för att de ska kunna bo på landsbygden och pendla till studier och arbete. Maria har två bilar i sitt hushåll eftersom kollektivtrafiken inte erbjuder tillräckligt täta bussavgångar och det är viktigt för familjen att både kunna spara tid och ha den frihet som två bilar bjuder. Att planera för att kunna spara tid upplevs som centralt för att kunna kombinera arbete med familjeliv och boendet på landsbygden. Karin reflekterar å sin sida inte alls över bilåkande eller kollektivtrafik, medan Maja framhåller att hon ofta kör bil för att kunna handla i den lokala lanthandeln eller delta i aktiviteter som exempelvis rör kyrkan.

Utöver en generell granngemenskap framkommer det att både Karin och Maja, som tillhör två äldre generationer, varit medlemmar i Centerns ungdomsförbund och Centerns kvinnoförbund. Ingen beskriver sig som politiskt engagerad, utan delaktiga på grund av det sociala sammanhanget. Karin säger att:

[...] de som var växte upp på 60-talet, de var ju alltid med i Centerns ungdomsförbund...det hörde liksom till...inte för att man var politisk, men för att man träffades och hade kul. (Karin, 63 år)

Flera av intervjupersonerna framhåller även olika byalag och lokala samfälligheters betydelse, både när det gäller socialt sammanhang och lokal utveckling. Något annat som

lyfts fram är den viktiga möjlighet till kommunikation och deltagande i debatt som internet ger:

Det stora misstag jag gjorde egentligen under min första föräldraledighet... var för egentligen när jag väntade [barnets namn] hade jag rejäl kontakt med folk via nätet, diskussionsgrupper kring graviditet och så vidare [...] med sedan när jag gick hem på föräldraledighet... det var 2004 ... ja, i slutet av 2003...då var det fortfarande inget bredband. Det var fortfarande så att vi hade abonnemang som innebar att vi betalade per timme... eller sådär... Snål som jag var, så tyckte jag att jag inte måste vara uppkopplad mot nätet särskilt mycket, så jag hade ingen social kontakt under min föräldraledighet och jag hade en förjävlig föräldraledighet för...ehm... [barnets namn] var ett barn av det slag som inte var nöjd särskilt mycket. Ehm, så jag var här hemma och var ensam och var förtvivlad... typ. Hade jag haft den sociala kontakten så hade jag kanske mått bättre. (Stina, 39 år)

Stina menar inte bara att bra internetuppkoppling är viktigt för hennes sociala kontakter, och i vidare bemärkelse för hennes sociala hälsa, utan även att internet ger möjligheten att kunna vara med och påverka och göra sin röst hörd. Hon deltar regelbundet i diskussioner på internet och är aktiv på olika forum, bland annat rörande miljöfrågor:

[...] jag kan vara precis lika aktiv som dom som sitter i Stockholm [...] det finns en annan möjlighet för landsbygden att vara involverad i något som annars tenderar att bli en storstadsfråga [...]. (Stina, 39 år)

Även Anna nämner möjligheten att kunna vara aktiv rörande politiska frågor med hjälp av internet. I hennes hemkommun finns ett debattforum där hon ibland läser inlägg, även om hon inte själv brukar skriva. Anna beskriver att hon trivs väldigt bra i sin landsbygdskommun och inte skulle vilja flytta. Likväl är hon missnöjd med hur kommunen fördelar sina pengar och tycker att sådant som exempelvis rör fotboll och fotbollsplaner prioriteras före hyresrätter för unga och mindre välbeställda, liksom före skola och omsorg, ett arbetsområde som hon själv är och kommer att vara verksam inom i framtiden. Ur Annas synvinkel är det ett kvinnodominerat arbetsområde som underordnats politiskt. Tendensen att landsbygdskommuner synliggör och fokuserar på manligt konstruerade intressen kan vara en konsekvens av att fler kvinnor än män flyttar ifrån landsbygden (Lindkvist Scholten 2003, s. 75). Men likaså skulle det kunna vara en

direkt anledning till att kvinnor väljer att flytta när de känner att deras möjligheter är begränsade. Vidare så menar Anna att politiken på så sätt är en källa till orättvisa och ojämlikhet, och att det finns en benägenhet att det är ”gamla gamar som har suttit länge” som styr. Att dessutom känna sig politiskt nedprioriterad som landsbygdsbo är något som både Stina och Maria beskriver, med Marias ord:

[...] visst är det en känsla av att det alltid läggs ner mer tid och pengar i stan.

(Maria, 38 år)

Både Maria och Stina menar att den positiva utveckling som sker i deras hembyar främst är beroende av lokalt engagerade bybor och så kallade eldsjälar, snarare än att det är något som är kommunens förtjänst. Maria ger exempel på den centralisering hon tidigare nämnt och berättar att om den närmsta skolan ska flytta för att bli en del av en skola på en större ort, är det något som skulle kunna påverka hela familjens tidsplanering och vardag. Stina beskriver i sin tur hur hon skulle önska att kommunen var bättre på att stötta de lokala drivkrafter som finns. Hon menar, liksom Maria, att inte bara kollektivtrafiken utan även tillgång service och välfärdstjänster, såsom lanthandel och skola, är förutsättningar för att det ska vara attraktivt att bo på landsbygden.

I relation till staden anses ofta landsbygd och glesbygd mer patriarkala och traditionella med en åldrande befolkning, vilket även påverkar synen på kvinnor boende på landsbygden som omoderna och mindre jämställda än stadskvinnor (Rönblom 2002, s. 33). Lisa, Stina och Maria, som alla delar en bakgrund i staden och till viss del även dess normer, uttrycker alla på olika sätt hur de tror att det kan vara svårare att bli accepterad på landsbygden om man avviker från den gängse normen av hur familjeliv bör se ut. Lisa berättar att hon föreställer sig att det är svårare att bli en del av gemenskapen om familjen avviker från den traditionella och heteronormativa synen på kärnfamiljen:

[...] Om man inte lever efter den där mamma - pappa - barngrejen så kanske man tänker sig för en extra gång innan man flyttar ut på landet. Man kanske är rädd för att inte bli accepterad eller så. (Lisa, 29 år)

Det är intressant att reflektera över om det faktum att Lisa är inflyttad påverkar hennes föreställning om landsbygden som mer konservativ och bakåtsträvande, i motsats till föreställningen om staden som mer progressiv (SOU 2014: 6, s. 98). Hur intervjupersonerna själva skildrar sina grannar och andra i sin närmiljö, ger uttryck för

regionens betydelse för uppfattningen om hur jämställdhet görs av personer boende på landsbygden. Maja och Karin, som tillhör två äldre generationer, funderar inte alls över hur deras grannar förhåller sig till jämställdhet, varken i teorin eller i praktiken. Stina, Maria, Lisa och Anna, som tillhör yngre generationer, uttrycker dock olika föreställningar och åsikter om sina grannar gällande jämställdhet. Anna menar att hon inte tycker att personerna i hennes bekantskapskrets, som är i hennes ålder, har någon annan syn på jämställdhet än den hon själv har. Stina, Maria och Lisa uttrycker alla i sin tur att de ser sig själva som mer jämställda än sina grannar, vilket de menar beror både på mer traditionella könsnormer än i staden, men kanske främst på att många i deras närhet tillhör äldre generationer som har haft andra förutsättningar både när det gäller synen på och praktiserandet av jämställdhet. Gällande synen på jämställdhet säger Stina att:

[...] i den äldre generationen är skillnaden större än vad den är bland dom något yngre. (Stina, 39 år)

När Stina, Maria och Lisa beskriver personer boende i deras närmiljö som mindre jämställda är det intressant att reflektera över att de, i egenskap av att vara bosatta på landsbygden, bidrar till att reproducera bilden av landsbygdsbor som mindre moderna och jämställda än stadsbor. I den beskrivningen ser de sig själva som utstickare bland den övriga landsbygdsbefolkningen, men menar samtidigt att de rådande förhållandena kanske mer hör ihop med generationsskillnader än med den geografiska platsen, i relation till att unga flyttar från landsbygden som alltmer består av en åldrande befolkning.

6. Avslutande diskussion

Vårt förhållande till undersökningsämnet präglas av att vi båda har erfarenhet av att både bo på landsbygd och i stadsmiljö. Vi har ett intresse som rör landsbygdsfrågor och ser feminism som en utgångspunkt för att förstå och beskriva företeelser i samhället. Med en stor del av socionomutbildningen bakom oss har vi reflekterat kring det faktum att mycket av utbildningens perspektiv på sociala problem har berörts och förklarats utifrån den urbana normen. Vi efterfrågar en bredare syn på Sverige, där sociala problem kan ha olika karaktär och förklaringsmodeller beroende på vilken kontext individen befinner sig i. Vi är därför intresserade av hur frågor som rör socialt arbete tar sig uttryck och kan

förstås i olika kontexter. Frågor som rör jämställdhet är något som genomsyrar socialt arbete på flera områden, inte minst inom familjerätt, LSS, kvinnojourarbete och kuratorsarbete, men det är också något som måste förstås utifrån individens kontext där exempelvis platsen har betydelse. Under arbetsprocessen har vi vänt och vridit på perspektiv och hela tiden funnit nya ingångar till hur landsbygdsfrågor och jämställdhetsfrågor kan betraktas. När våra intervjupersoner beskrivit sin syn på jämställdhet – både i sina relationer i privatlivet och i samhället i stort – har det framkommit att de i olika hög grad kopplar sina möjligheter att leva jämställt till strukturella förhållanden. Vikten av att uppmuntras till och möjligheten att få tillträde till olika typer av arbete samt praktiserandet av lika löner har flera gånger tagits upp, liksom svårigheterna med att kombinera arbetsliv med familjeliv. Många gånger beskrivs uppdelningen av lönearbete och hemarbete som nära förbundet med vad som är mest praktiskt och ekonomiskt och att ambitionen att leva jämställt ibland får stå tillbaka som en konsekvens av det. Något som till exempel har varit viktigt för dem som lever i barnfamiljer på landsbygden är hur de ska planera för att spara så mycket tid som möjligt, för att få vardagen att gå ihop. Faktorer som påverkar den tidsmässiga planeringen är bland annat tillgången till välfärdstjänster och samhällsservice, vilket kan kopplas till den centralisering som har pågått under flera decennier. Centraliseringen har inneburit att en rad samhällsfunktioner har förflyttats till större samhällen, vilket i förlängningen drabbar individen med längre avstånd till bland annat skolor (Hubendick, 2015). Maria ger tydliga exempel på detta genom att beskriva hur det närliggande biblioteket lagts ner och att det nu är tal om att den närmsta skolan ska slås ihop med en större skola i ett samhälle längre bort. För Marias familj skulle det innebära större avstånd vid hämtningar och lämningar, men har även konsekvensen att barnen nu tvingas tillbringa sina skoldagar åkandes mellan olika byar. I ett sådant sammanhang är både kön, region och ålder relevant, i relation till att Maria och hennes barn är nedprioriterade. Eftersom det trots en jämställdhetssträvan tycks vara så att kvinnorna fortfarande har det övergripande familjeansvaret, är det rimligt att tro att centraliseringen inte bara bidrar till sämre förutsättningar för landsbygdsbefolkningen i allmänhet, utan även för jämställdheten. När längre avstånd till tjänster och service tar mer tid i anspråk och kvinnors ansvarstagande för familj och hemarbete fortfarande tenderar att vara större än mäns, kan det troligen vara något som bidrar till att kvinnor exempelvis jobbar deltid i större utsträckning. I vår studie är det också tydligt att kvinnorna i barnfamiljer lönearbetar i mindre utsträckning

än deras partners och känslan av att ha ett större ansvar som kvinna uttrycks vid flera tillfällen.

Med anledning av att tidsbrist var något återkommande i kvinnornas berättelser kan det vara värt att uppmärksamma att ingen av intervjupersonerna reflekterat kring möjligheten till hushållsnära tjänster. Under 1990-talet diskuterades det flitigt huruvida hushållsnära tjänster var en förutsättning för kvinnors lönearbete och jämställdhet i arbetslivet, och idag är den här typen av tjänster något som blivit verklighet (Platzer 2003, s. 249). Hur kommer det sig då att ingen av våra intervjupersoner talat om tillgången till den typen av tjänster? Det kan givetvis ha med ekonomiska orsaker att göra, eller ideologiska ställningstaganden; men kan det inte även vara ett utslag av att de bor på landsbygden där tillgången är begränsad? Utbudet av olika tjänster och service varierar i olika regioner och typer av bosättningsmiljö, vilket kan vara en bidragande faktor till att kvinnorna i vår studie inte såg hushållsnära tjänster som något alternativ för att spara tid. Huruvida hushållsnära tjänster dessutom är något som ska betraktas som utjämnande och bidragande till högre grad av jämställdhet är något som kan diskuteras. En del kritiska röster menar exempelvis att det istället för att öka jämställdheten snarare bidrar till en större klassklyfta kvinnor emellan; att det traditionellt kvinnliga hushållsarbetet istället för att delas med männen snarare överförs till missgynnade kvinnor av lägre klass, som bland annat har samband med utbildningsgrad och etnicitet (Platzer 2003).

När det gäller arbete som utförs i hemmet är det även relevant att lyfta fram de skillnader som kan finnas mellan stad och landsbygd gällande vilken typ av sysslor det är som behövs utföras. Bor man exempelvis på en gård är det mer än bara ”de vanliga” hushållssysslor som ska utföras, eftersom skötseln av gårdsfastigheten, utomhusmiljön och eventuell odling och djurhållning även måste tas om hand. På så sätt finns det fler sysslor att dela upp och även fler sysslor som är olika fysiskt krävande, vilket kan påverka uppdelningen av hemarbetet negativt på landsbygden ut ett jämställdhetsperspektiv. Sysslor som vanligen förknippas med landsbygden, såsom odling och jakt, kan även få en annan status i staden i relation till urbana trender och alternativa livsstilar. En man som jagar på landsbygden skulle kunna betraktas som stereotyp och som bevästande av traditionella könsroller, medan en man som är bosatt i staden och jagar istället skulle kunna betraktas som djur- och miljövänlig, som inte köper massproducerat kött och endast äter kött från viltdjur som jagats på egen hand. När stad och landsbygd, liksom kvinnor och män, behandlas som dikotomier, det vill säga

konstruerade motsatspar, är det lätt att förbise de variationer som finns där emellan (Mattson 2010, s. 39). Det finns fler faktorer som påverkar individens förutsättningar och levnadsvillkor än bara könet eller bostadsorten, vilket ett intersektionellt perspektiv lyfter fram, även om vi har valt att inte fokusera på fler kategorier än kön, region och generation/ålder i vår studie. Vi kan dock se att kategorin klass hade kunnat vara användbar i analysen, exempelvis i relation till möjligheten till hushållsnära tjänster och den centralisering som påtalats och diskuterats. En konsekvens av centraliseringen är att allt fler akademiker väljer att bostätta sig i städerna i takt med att statliga myndigheter centraliseras. Den senaste i raden av sådana exempel är att Skatteverket lägger ned sina lokala kontor i nio mindre kommuner för att effektivisera sin verksamhet (Gustavsson, 2015). I Lycksele, en norrländsk inlandskommun med hög arbetslöshet och problem med minskat invånarantal, flyttas nu 30 tjänster då det lokala kontoret slås ihop med kontoret i Umeå. Att just centralisering har konsekvenser för landsbygden är bara ett exempel på en av de företeelser som skapar långtgående konsekvenser för de som blir kvar i orterna. I förlängningen skapar det sociala problem i form av arbetslöshet, utanförskap och en kunskapsflykt från landsbygdskommunerna. Klass präglar även hur den enskilde individen upplever sin livsituation med dess möjligheter och begränsningar. Susanne Stenbacka skriver:

Människor som lever sida vid sida uppfattar inte platser på samma sätt vilket innebär att de inte heller ser på möjligheter och begränsningar i relation till platsen, på samma sätt. (Stenbacka 2014, s. 16)

Stenbackas citat visar på det viktiga i att inte se människor som lever på samma plats som en homogen grupp, med samma förutsättningar och samma syn på tillvaron. När landsbygden, inte minst i media, framställs på ett sätt som bekräftar den urbana normen som mer progressiv, jämställd och frigjord, skildras landsbygden som likadan överallt. På en del platser är det möjligt att stereotyper av kvinnor och män är mer än bara stereotyper, att de är faktiska spegelbilder av de människor som bor där och att jämställdhetsmålen har mycket kvar att önska. I sådana fall är risken för stigmatisering stor, men vi ser det som viktigt att erkänna bekräftandet av stereotyper för att det sedan ska vara möjligt att kunna skapa förändringar och andra förutsättningar för dem det berör. Det gäller dock oavsett om de boende är hemmahörande i staden eller på landsbygden. Slutligen vill vi framhålla att jämställdhet inte är något särintresse eller något som bara berör kvinnor. Jämställdhet handlar om mänskliga och demokratiska rättigheter, där alla människor ska

ges rätt till jämlikhet i levnadsvillkor. Jämställdhetsmålen kräver att kvinnor som Anna ska ha möjlighet till inflytande över utformandet av den regionala politiken där hon bor. Jämställdhetsmålen kräver att kvinnor som Maria ska ha möjlighet till ekonomisk självständighet livet ut. Jämställdhetsmålen kräver att kvinnor som Lisa och Stina ska ha möjlighet att dela på det obetalda hem- och omsorgsarbetet lika. Och jämställdhetsmålen kräver att kvinnor som Karin inte ska riskera att utsättas för våld. Vi tror att en solidarisk grund är nyckeln till social rättvisa, där jämställdhetssträvan måste ses som ett gemensamt projekt.

7. Referenslista

Berglund, Anna-Karin, Susanne Johansson & Irene Molina (red). (2005). *Med periferien i sentrum: en studie av lokal välfärd, arbetsmarknad och könsrelasjoner i den nordiska periferien*. Rapport 2005:14. Norut NIBR Finnmark.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Bäckman, Olof & Anders Nilsson (2008). Fakta om levnadsförhållanden. I Birgitta Johansson (red.): *Ska hela Sverige leva?* Stockholm: Forskningsrådet Formas.

Delat land med Niklas Källner (2015). Var är polisen?, avsnitt 1 [tv-program]. Sveriges Television, SVT1, 4 maj. SVT:s hemsida: <http://www.svt.se/delat-land-med-niklas-kallner/se-program/delat-land-med-niklas-kallner-avsnitt-1> [2015-05-04].

de los Reyes, Paulina & Diana Mulinari (2005). *Intersektionalitet*. Malmö: Liber.

Forsberg, Gunnel (2015). Jämställdhet. *Nationalencyklopedin*. NE:s elektroniska uppslagsverk: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/jamstalldhet> [2015-05-08].

Försäkringskassan (2013). *De jämställda föräldrarna: Vad ökar sannolikheten för ett jämställt föräldrapenningsuttag?* (Socialförsäkringsrapport 2013:8). Stockholm: Försäkringskassan.

Glesbygdsverket (2007). *Fakta: Om Sveriges gles- och landsbygder* [broschyr]. <http://www.tillvaxtanalys.se/download/18.56ef093c139bf3ef890295b/1349863632507/fic-kfakta-om-gles-och-landsbygder-2007-07.pdf> [2015-05-08].

Gustafsson, Christel (2012). Vad är landsbygd? *Se landet!* [Jordbruksverkets blogg], 26 april. <https://selandet.wordpress.com/2012/04/26/vad-ar-landsbygd/> [2015-05-08].

Gustavsson, Magnus (2015). *Skatteverket lägger ner kontor på nio orter*. <http://www.privataaffarer.se/nyheter/skatteverket-lagger-ner-kontor-pa-nio-orter-739282> [2015-06-07].

Hubendick, Bengt (2015). Centralisering. *Nationalencyklopedin*. NE:s elektroniska uppslagsverk: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/centralisering> [2015-05-18].

Johansson, Birgitta (red.) (2008). *Ska hela Sverige leva?* Stockholm: Forskningsrådet Formas.

Juntti-Henriksson, Ann-Kristin (2008). Strong, aware, and unequal: Women's lives in Tornedalen (northernmost borderland of Sweden). *Equal Opportunities International*, 27 (4), s. 317-336.

Jönsson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: En ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber AB.

Kobra (2015). Stad och land, del 1 [tv-program]. Sveriges Television, SVT1, 28 april. SVT: s hemsida: <http://www.svt.se/kobra/se-program/kobra-avsnitt-8?autostart=true> [2015-05-04].

Lindkvist Scholten, Christina (2003). Genusgeografier – regional utveckling och feministisk kulturgeografi. I Diana Mulinari, Kerstin Sandell & Eva Schömer (red.): *Mer än bara kvinnor och män: Feministiska perspektiv på genus*. Lund: Studentlitteratur.

Lövgren, Veronica, Hildur Kalman & Lennart Sauer (2012). Känsliga personuppgifter – mellan prövning och forskningspraktik. I Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.): *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Magnusson, Eva (1998). *Vardagens könsinnebörder under förhandling: om arbete, familj och produktion av kvinnlighet*. Diss. Umeå Universitet. Umeå: Univ.

Magnusson, Eva (2006). *Hon, han och hemmet: Genuspsykologiska perspektiv på vardagslivet i nordiska barnfamiljer*. Stockholm: Natur och Kultur.

Mattson, Tina (2010). *Intersektionalitet i socialt arbete – teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups.

Platzer, Ellinor (2003). Genuskontrakt och social differentiering: Om karriärfamiljers efterfrågan på hushållstjänster. I Diana Mulinari, Kerstin Sandell & Eva Schömer (red.): *Mer än bara kvinnor och män: Feministiska perspektiv på genus*. Lund: Studentlitteratur.

Rönblom, Malin (2002). *Ett eget rum? Kvinnors organisering möter etablerad politik*. Diss. Umeå Universitet. Umeå: Univ.

SCB (2014). *På tal om kvinnor och män: Lathund om jämställdhet 2014*.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*.

Snellman, Marie-Louise (2009). "Det är ju inte hela tiden bara lycka heller". *Äldre kvinnors berättade liv - om arbete, omsorg och åldrande i landsbygdsmiljö*. Diss. Umeå Universitet. Umeå: Univ.

Socialdepartementet (2015). *Mål och budget för jämställdhetspolitiken*. Regeringens hemsida: <http://www.regeringen.se/sb/d/16278> [2015-03-22].

Sohlberg, Peter (2006). Teorier och kunskapsbildning i socialt arbete. I Björn Blom, Stefan Morén & Lennart Nygren (red.): *Kunskap i socialt arbete: Om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och Kultur.

SOU 2014: 6. *Män och jämställdhet*. Betänkande av Utredningen om män och jämställdhet.

Stenbacka, Susanne (2008). Vardagsliv och jämställdhet - landsbygd i förändring. I Birgitta Johansson (red.): *Ska hela Sverige leva?* Stockholm: Forskningsrådet Formas.

Stenbacka, Susanne (2014). *Män utanför städerna – om konstruktionen av rurala maskuliniteter och identiteter under förändring*. Underlagsrapport för SOU 2014:6, bilaga 12.

Svanberg, Ingvar (2015). Tornedalingar. *Nationalencyklopedin*. NE:s elektroniska uppslagsverk: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/tornedalingar> [2015-05-18].

Tuttle, Lisa (1987). *Encyclopedia of feminism*. London: Arrow Books.

Uppdrag granskning (2015). Leva och dö i Grums, avsnitt 9 [tv-program]. Sveriges Television, SVT1, 11 mars. SVT:s hemsida: <http://www.svt.se/ug/se-program/uppdag-granskning-avsnitt-9> [2015-05-04].

Vetenskapsrådet (u. å.). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådets hemsida: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2015-03-20].

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1: Intervjuguide

Temor:

Livssituation – bakgrund

Boende

Relationer, familj, partner, barn

Sysselsättning

Anknytning till bygden:

- Vad har du för anknytning till platsen/bygden?
 - Uppväxt här – varför har du valt att bo kvar?
 - Inflyttad – varför valde du att flytta hit?
- Hur länge har du bott här?
- Om du har bott någon annanstans, vilken var den största skillnaden jämfört med att bo här?
- Vad tror du är den största skillnaden mellan att vara kvinna i staden och kvinna på landet?

Relationer:

- Hur ser din livssituation ut när det gäller relationer?
 - Har du någon partner?

- Har du barn?
- Andra personer som är viktiga?
- Beskriv en typisk dag för dig.
 - Vad lägger du ned mycket respektive lite tid på?
 - Skulle du vilja fördela din tid annorlunda?
- Hur ser du på jämställdhet och vad innebär jämställdhet för dig?
 - Kan du ge exempel på jämställdhet från ditt eget liv?
 - Är jämställdhet viktigt för dig?
 - Diskuterar du och din partner jämställdhet?
 - Diskuterar du jämställdhet med vänner eller andra personer?
- Vad påverkar hur du vill fördela/skulle vilja fördela uttaget av föräldradagar?
 - År 2013 tog kvinnor ut 75 % av föräldrapenningen medan männen endast tog ut 25 % - vad tänker du kring det?
- Vad påverkar vem som stannar hemma från jobbet för vård av sjukt barn?
 - År 2013 stod kvinnor för vård av sjukt barn till 63 % av och män till 37 % - vad tänker du kring det?
- Hur skulle du beskriva fördelningen av arbete i hemmet?
 - Försöker ni att medvetet dela upp arbetsuppgifter eller "blir det bara som det blir"?
 - Visste du att under en vecka utför kvinnor i genomsnitt ca 26 timmar och män ca 21 timmar obetalt arbete? Vad tänker du kring det?
- Om du fick önska dig en förändring vad det gäller jämställdhet i er relation, vad skulle du önska dig då?

- Vad tror du att personer i din bygd har för syn på jämställdhet?
 - Stämmer det överens med din syn?

Sysselsättning:

- Vad har du för sysselsättning? (Arbetande, pensionär, arbetslös, student etc.)
- Hur ser du på din nuvarande livssituation?
- Har du valt sysselsättning utifrån/påverkas din sysselsättning av att du har valt att bo på landsbygden?
 - På vilket sätt då i så fall?
- Hur ser du på framtiden?
- År 2013 arbetade 30 % av kvinnorna deltid, medan 11 % av männen gjorde detsamma. På vilket sätt tror du att det påverkar jämställdheten att fler kvinnor än män arbetar deltid?
 - Varför tror du att fler kvinnor än män arbetar deltid?

Politiskt:

- Om du skulle vilja leva mer jämställt, vad skulle du behöva då?
 - Om du är nöjd, vad är det då som fungerar bra alternativt varför är det inte viktigt?

- Tror du att dina förutsättningar att leva jämställt på något sätt påverkas av att du bor på landsbygden? (Jobbmöjligheter, tillgång till kollektivtrafik, tillgång till barnomsorg etc.)
 - I så fall på vilket sätt?
 - Hur skulle i så fall förutsättningarna att kunna leva jämställt kunna förbättras? Vad skulle politiker kunna göra?
- Engagerar du sig i någon förening, politiskt eller likanande? I så fall varför?
- ”Personlig expert”: Vilket råd vill du ge till kvinnor som väljer att bo på landsbygden?
- ”Personlig expert”: Vilket råd vill du ge politiker för att förbättra förutsättningarna för att bo på landsbygden?

Övrigt:

- Hur gammal är du?
- Är det något som du har kommit att tänka på som du skulle vilja ta upp? Något att tillägga?
- Har du någon fråga till oss?

8.2 Bilaga 2: Intervjuannons

2015-04-01

Intervjupersoner sökes!

Vi är två studenter på Socionomprogrammet vid Lunds Universitet som söker intervjupersoner till vår kandidatuppsats.

Vi ska göra en studie av hur kvinnor, boende på landsbygden, lever jämställt i sitt dagliga liv. Vår studie syftar till att lyfta frågor som berör arbete, relationer, familjeliv och tillgång till samhällsservice, som till exempel förskola, sjukvård, hemtjänst eller kollektivtrafik.

Studien är naturligtvis anonym och vi hoppas med studien få möjlighet att belysa jämställdhetsfrågor ur ett landsbygdsperspektiv.

Vi söker dig som är 18 år eller äldre och bor på landsbygden.

Hoppas du hör av dig!

Sara: sara.svensson.437@student.lu.se

Tel: xxx xxx xxxx

Torun: torun.strom.483@student.lu.se

Tel: xxx xxx xxxx